Medflaket
Dálkkaslasttaš

Internavis for Det medisinske fakultet – Nr. 2 mai 2008

Med.fak. nedbemannes

Les mer på side 8

Spesiell utveksling

Nå kan medisinstudenter ta deler av praksisen sin i USA, og samiske og indianske studenter vil bli prioritert. Det sørger den ferske og unike utvekslingsavtalen med Universitetet i Nord-Dakota for.

Les mer på side 3

Bilder fra arkivet

1976: I tidsskriftavdelingen på Biblioteket sitter Hans Prydz og Gustav Gaudernakk og oppdaterer seg med siste nytt.

Se mer på side 27-29

Forskningsdager

Vil du formidle din forskning til folk flest? Under Forskningsdagene 19.-27. september er det mange muligheter og arenaer. Meld deg snarest!

Les mer på side 6 og 7

Forskningsdagene

Foto: Gunnar Graff

Feiring for fylte 40

28 mars var det 40 år siden Stortinget vedtok å opprette Universitetet i Tromsø, og jubileet ble markert flere dager til ende i slutten av mars. I denne utgaven av Medflaket får du presentert noen glimt fra vårt fakultets historie gjennom tekst og bilder.

Les mer på side 18-29

UNN-ledelsen kjenner seg oversett

Foto: Carl-Steinar Jenssen

Det ligger an til et gigantfakultet innen medisin og helse ved en fusjon mellom Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Tromsø. Universitetssykehuset Nord-Norge føler seg oversett i fusjonsprosessen.

Les mer på side 4

Kjære medarbeidarar og studentar

Olav Helge Førde, dekan

Det skulle gå mot sommar, lyset er tilbake i fullt mon, men ute lavar snøen ned. Eg må vedgå at eg slit med å følgje min sambygding Per Sivle og vesle lerka hans, som optimistisk trudde på vår straks ho fann "ein tuvetopp fri for snjo". Men her nord kan vi ikkje gje oss over, og sjølv om det er skrint med "tuvetoppar" ute, så er, tru det eller ei, eit og hitt å gle seg over ved fakultetet om dagen.

Kjerneverksemda går så det susar, trass i magre tider. Her er det snøfrie tuer i fleng! Vi gjekk ut av fjoråret med ein markert auke på over 20 % i publikasjonspoeng, og talet på avlagde doktorgradar gjorde eit durabeleg hopp til rekordhøge 35. Men den rekorden får kort levealder. Når dette vårsemesteret er over, tel vi så langt i år 29 doktorgradar ved Det medisinske fakultet. Det er verdt å merke seg dette, for i "glansdagane" på 70- og først på 80-talet, som enkelte av oss "fossila" til tider dreg fram, var talet aldri tosifra, og rekorden på 10 frå 1982 sto i fleire år.

På undervisningssida går det også rette vegen. Vi har teke opp 100 studentar på medisin på fjerde året, kulla på farmasi er fylte og tannlegeutdanninga kjem no gradvis etter. Rekrutteringa til mastergradane ved AHS og Folkehelseutdanninga er betre enn nokon gong. Studenttilstrøyminga er sjølvsagt ei utfordring, serleg i MH-bygget som er dimensjonert for eit langt lågare studenttal og på UNN der talet på senger skal reduserast. Vi ser fram til at MH-II-bygget skal stå ferdig i 2012. Tilsette og ikkje mist studentane skal i mellomtida ha stor honnør for at dei gjer det beste ut av dei romtilhøva og den pasienttilgangen vi har. Studiekvaliteten ser heller ikkje ut til å ha teke alvorleg skade, skal vi tru studentevalueringane.

Også samarbeidet med Helse-Nord har vore gjennom ein varm tø-periode. Vi har fått på plass ein rammeavtale, og gjennom samarbeidsorganet (USAM) har vi fått gjennomslag for at det såkalla undervisningstilskotet til medisinarutdanninga, som for inneverande år er på om lag 85 millionar kroner, skal synleggjerast både med omsyn til fordeling og bruk. Neste år skal USAM lage framlegg til budsjett for denne løyvinga. Dette vil vonleg gje eit insentiv til at undervisning, til liks med forsking, blir noko

Foto: Bjørn-Kåre Iversen

som også gjev ressursar. Kanskje kan tilskotet også gjere det lettare å ta meir i bruk poliklinikkane i undervisninga. Det er der dei fleste og ikkje minst relevante pasientane er. Vi har god støtte frå den nye leiinga ved UNN i dette arbeidet, og også her er samarbeidsklimaet betre enn nokon gong.

Den siste, og kanskje litt uventa "tuvetoppen" eg vil nemne, er arbeidet med å førebu fusjonen med Høgskulen. Ein kan vel ikkje nett sei at fusjonsplanane har vore overaust av dei store ovasjonane ved fakultetet, og kontakten med Høgskulen har stort sett avgrensa seg til høflege nikk i gangane i MH-bygget. Men begge partar ser no ut til å ville gjere det beste ut av situasjonen, og vi har alt sett at vi har hatt nytte av dei første kontaktane. Truleg ligg det overmodne synergiar i løypa framover, for dei fleste har vel fått med seg at organisasjonskomiteen samrøystes foreslår eit stort helsefakultet. Og sjølv om enkelte har brukt økonomisituasjonen ved fakultetet vårt som prov på at store fakultet er ei dårleg løysing, så er vi ikkje mindre attraktive enn at også psykologane ønskjer seg inn det nye storfakultetet. Truleg blir det ein "tuvetopp" det og.

Nei, vi kan trygt sjå fram til sommaren og optimistisk stemme i med Sivle og vesle lerka:

"Då stig ho i høgdi og trallar i lit til sumar på jord, endå snjoen ligg kvit"

Stikk hjelper hete damer

Akupunktur hjelper mot hetetokter, nattesvette og søvnproblemer og gir generelt bedre livskvalitet for kvinner i overgangsalderen, viser forskning fra Nasjonalt forskningssenter innen komplementær og alternativ medisin (NAFKAM.)

Resultatene stammer fra Akuflash-studien, hvor i alt 267 kvinner er med. 134 fikk akupunkturbehandling, de andre fikk ingen behandling, men generelle råd om trening og kosthold.

Kvinnene skulle rapportere hvilken livskvalitet de opplevde før oppstart og ved avslutning etter 12 uker. Resultatene viste en klart større økning i livskvalitet relatert til hetetokter og nattesøvn i akupunkturgruppen sammenlignet med kontrollgruppen.

Hovedresultatene fra Akuflash vil bli publisert i løpet av 2008. Studien kan gi svar på om akupunktur kan være et alternativ til behandling med østrogen. Østrogen har vist seg å føre til flere tilfeller av brystkreft.

Akuflash startet i 2004 og er et samarbeid mellom universitetene i Tromsø, Bergen og Oslo. Prosjektet har fått 4,5 millioner kroner fra Norges forskningsråd, og støttes også av NAFKAM, Norsk akupunkturforening og Universitetetssykehuset Nord-Norge. Les mer fra NAFKAM på side 16 og 17.

Medflaket
Dálkkaslasttaš
Internavis
Det medisinske fakultet
Medisiinnalaš fakulteta
Universitetet i Tromsø
Romssa universitehta
Ansvarlig redaktør:
Fakultetsdirektør Stig Ørsje

Utgiver: Seksjon for formidlingstjenester

Tips og innspill? Ta kontakt:

Torgunn Wærås (redaktør), tlf. 77 64 68 58, mobil 99 70 13 97, torgunnw@fagmed.uit.no
Gunnar Graff (redaksjonsmedarbeider), tlf. 77 64 46 13, gunnarg@fagmed.uit.no
Bjørn-Kåre Iversen (fotograf og grafisk formgiver), tlf. 77 64 46 18, bki@fagmed.uit.no

Neste utgave: høsten 2008

Universitetet i Tromsø – Det medisinske fakultet

Unik utvekslingsavtale

En ny, unik utvekslingsavtale sørger for at våre medisinstudenter kan få distriktspraksis i USA, mens amerikanske studenter kan komme til Nord-Norge. Avtalen er spesielt lagt til rette for at samiske studenter får praksis i indianske områder, mens studenter med indiansk bakgrunn kan få praksis i samiske områder.

Gunnar Graff

Forrige måned ble det inngått en historisk avtale om utveksling av studenter og vitenskapelig ansatte mellom Det medisinske fakultet ved Universitetet i Tromsø og den medisinske utdanningen ved Universitetet i Nord-Dakota (UND).

Avtalen innebærer at inntil to medisinerstudenter fra UiT vil kunne få praksis i Nord-Dakota, og at inntil to medisinerstudenter fra UND vil kunne få praksis og studieopphold ved Det medisinske fakultet i Tromsø. Fra norsk side vil samiske studenter bli prioritert, mens det fra amerikansk side vil bli gitt prioritet til studenter av indiansk avstamning.

På samme måte som Universitetet i Tromsø har en spesiell forpliktelse overfor ungdom fra landsdelen og samisk ungdom, har også Universitetet i Nord-Dakota en spesiell forpliktelse overfor de innfødte amerikanerne, og da spesielt overfor "Spirit Lake"-indianerstammen som har tilhold i Nord-Dakota.

Den spesielle utvekslingsavtalen ble undertegnet i Nord-Dakota i midten av april, og signaturene ble gitt av dekan David Wilson (t.v.) ved University of North-Dakota og tidligere dekan Toralf Hasvold, Det medisinske fakultet, Universitetet i Tromsø. Foto: UND

Utvekslingsavtalen, som er den første av sitt slag i Norge, gir samiske medisinerstudenter anledning til å ta deler av femte studieår, nemlig distriktspraksis, i indianske miljøer i USA. Tilsvarende vil indianske medisinerstudenter kunne få praksis ved legekontorer i samiske områder.

Utvekslingsavtalen omfatter også det vitenskapelige personalet. Avtalen gjelder foreløpig for tre år framover.

Avtalen ble undertegnet i Nord-Dakota av tidligere dekan Toralf Hasvold fra Med.fak. og dekan David Wilson ved UND. Med på turen til USA var også tidligere studieleder Kristin Lagesen og seniorkonsulent Ole Martin Haukland ved Seksjon for utdanningstjenester ved fakultetet.

Amerikanske studenter kommer

De første utvekslingsstudentene fra USA har allerede meldt sin ankomst, og vil få praksis i et av de samiske kjerneområdene i Nord-Norge våren 2009.

Det forteller seniorkonsulent Ole Martin Haukland, som var med på å få den spesielle avtalen mellom Universitetet i Nord-Dakota og Universitetet i Tromsø i havn. Det blir imidlertid ingen utveksling fra Norge til USA i første omgang.

– Ingen av de aktuelle medisinerstudentene som skal ha utplassering studieåret 2008/2009 har ønsket seg til Nord-Dakota, forteller Ole Martin Haukland.

– Informasjonen ble lagt ut på ClassFronter så snart vi var tilbake fra USA, men ved fristens utløp i mai, hadde ingen studenter, hverken samiske eller andre, meldt sin interesse, sier Haukland videre.

Våren 2009 vil to amerikanske medisinerstudenter ta sin distriktspraksis i et samisk kjerneområde. Illustrasjonsfoto: Heidi Johansen©Destinasjon Tromsø

Noe av forklaringen kan være at avtalen ble inngått såpass sent at studentene allerede hadde planene klare for hvor de ønsker å være i sin femteårspraksis.

– Vi vil i alle fall sørge for å kunngjøre utvekslingsmuligheten grundig overfor de medisinerstudentene som skal ut i sin femteårspraksis i 2009/2010, avslutter Ole Martin Haukland.

UNN oversett i fusjonsprosessen?

Ledelsen ved Universitetssykehuset Nord-Norge HF mener UNN er oversett i fusjonsprosessen. UNN ønsker å ha sterk innflytelse når det nye medisinske og helsefaglige fakultetet skal opprettes.

Torgunn Wærås

UNN mener det nye fakultetet må organiseres slik at det kan være utfyllende til UNN. Det pekes spesielt på at Institutt for klinisk medisin bør forenkles og få mer felles organisering med UNN, i stedet for dagens "tvillingorganisering."

UNN har levert en høringsuttalelse i fem punkter. Det første punktet omhandler relasjonen mellom UNN og UiT. Her slås det fast at UNN er universitetets største samarbeidspartner innen forskning og utdanning, at UNN er en forutsetning for et medisinsk og helsefaglig fakultet, at organiseringen av UiT må ses i sammenheng med organiseringen av UNN og at UiT må organiseres på en måte som styrker samarbeidet.

– Det er påfallende at UNN ikke er nevnt i organisasjonsmodellene og at analyser av relasjonen til UNN ikke er lagt til grunn for vurderingene av hensiktsmessig organisasjonsmodell for medisin og helsefagene, står det i uttalelsen.

Videre støtter UNN modellen med tre store fakultet. UNN advarer mot å la fusjonen trekke ut i tid, og anbefaler å innføre modellen med tre store fakultet raskt, uten midlertidige mellomløsninger.

UNN mener også at et institutt for medisinsk biologi er en forutsetning for et medisinsk- og helsefaglig fakultet med god forskning og undervisning.

Ett stort fakultet?

Arbeidsgruppa som har utredet ny organisasjon ved en fusjon, er enige om at det bør være ett stort fakultet for medisin og helsefag.

Torgunn wærås

Arbeidsgruppas medlemmer var tildels uenige, men når det gjelder hvordan medisin og helsefagene bør organiseres, var de samstemmige. Det ligger derfor an til å kunne bli ett stort medisinsk og helsefaglig fakultet i det fusjonerte UiT. Tidligere har en tenkegruppe foreslått at psykologi tilknyttes som et eget institutt, mens Avdeling for helsefag ved Høgskolen blir integrert i dagens instituttstruktur. Storfakultetet vil få ca. 2200 studenter og 620 ansatte (årsverk), ifølge arbeidsgruppas utredning.

Arbeidsgruppa var ellers delt i synet på hvordan UiT bør organiseres etter fusjonen. I bunnen ligger en modell med tre store fakultet – Humanistisk samfunnsvitenskapelig, Naturvitenskapelig teknologisk og Medisinsk helsefaglig. Flertallet ønsker imidlertid ikke en trefakultetsmodell umiddelbart, men ser for seg seks fakulteter – de tre nevnte i tillegg til Norges fiskerihøgskole, Det juridiske fakultet og Fakultet for utøvende og skapende kunstfag. Mindretallet, som var delt i to, ønsket henholdsvis tre (de tre store) og fire fakulteter (et eget for kunstfag .

Det har vært flere arbeidsgrupper i sving, og en annen gruppe har sett på styring og ledelse. Denne gruppa foreslår en enhetlig styrings- og ledelsesstruktur for fakulteter og institutter, med tilsatt dekan og instituttleder. I dag er instituttleder tilsatt, mens dekan velges. Fakultetenes øverste organ skal være fakultetsstyret, slik som i dag, ledet av dekan. På instituttnivå foreslås valgfrihet med hensyn til å opprette instituttstyre eller ikke, noe som tilsvarer dagens ordning. Ordninga med fakultetsdirektør og kontorsjefer ved instituttene, foreslås også videreført.

For UiT (institusjonsnivået) foreslås en todelt styrings- og ledelsesstruktur, altså som i dag med en faglig linje under rektor og en administrativ linje under universitetsdirektør. Universitetets øverste organ skal fortsatt være universitetsstyret, og det foreslås sammensatt med 11 medlemmer hvor fire er eksterne. Rektor foreslås fortsatt rekruttert ved valg. Videre foreslås to prorektorer i 100 % stilling som velges i team sammen med rektor, men prorektorene foreslås ikke gitt fast plass i styret. I dag inngår prorektor i styret. Prorektorene skal ivareta henholdsvis forskning og utdanning, og første gang det skal holdes valg, bør både UiT og HiTø representeres i rektoratet, foreslår arbeidsgruppa.

Utredningsfasen snart over

Til sammen er det seks hovedarbeidsområder i fase 3 - utredningsfasen i fusjonsprosessen. I tillegg til organisasjon og styring og ledelse som vi allerede har nevnt her, kommer strategiprosess, administrasjonsgjennomgang, utdanning og sikker drift.

23. april overbrakte statssekretær Jens Revold (t.v.) budskapet fra Kunnskapsdepartementet om at det gir sin prinsipielle tilslutning til fusjonen. Høgskolerektor Ulf Christensen og universitetsrektor Jarle Aarbakke (t.h.) var strålende fornøyde.
Foto: Maja Sojtaric

Flere av utredningene er ferdige og har vært på høring. En del av områdene vil bli behandlet i styrene ved Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Tromsø i juni.

Etter at Kunnskapsdepartementet ga sin velsignelse til videre utredning av fusjon i slutten av april, har fusjonsprosessen gått ufortrødent videre. Styringsgruppa for fusjonsprosessen, hvor selvfølgelig både rektor Jarle Aarbakke ved UiT og rektor Ulf Christensen ved HiTø sitter, jobber fortsatt med mål om fusjon fra og med 1. januar 2009.

Hold deg oppdatert om fusjonen på http://uit.no/fusjonsprosessen

Pengedryss fra Sparebank 1 Nord-Norge

10 prosjekter ved Det medisinske fakultet har fått penger fra Sparebank1 Nord-Norges gavefond etter utlysninga tidligere i år. Tre prosjekter fikk 500 000 kroner hver, mens resten fikk mindre beløp.

Torgunn Wærås

12 millioner skulle deles ut fra Sparebankens gavefond til Universitetet i Tromsø i denne runden, og midlene skulle gå til prosjekter innen kompetanse, forskning, kultur eller tiltak overfor barn og unge. I alt fikk 65 prosjekter ved UiT tildelt penger hvor 10 fikk 500 000 kroner eller mer.

Knapt 2,5 millioner kroner ble tildelt Det medisinske fakultet fordelt på 10 prosjekter, i tillegg til et samarbeidsprosjekt med SV-fakultetet som fikk 300 000 kroner.

De tre prosjektene som fikk mest ved vårt fakultet, fikk 500 000 kroner hver. Det gjelder folkehelseutdanning i Arkhangelsk under ledelse av professor Odd Nilssen, forskning om UV-lys og nordnorsk kosthold – betydning for D-vitaminnivå og miljøgifter under ledelse av professor Eiliv Lund og formidlings- og rekrutteringsprosjektet "Hjerne hjerte" hvor prosjektleder er Torgunn Wærås, leder for Seksjon for formidlingstjenester.

Enhet	Prosjekttittel	Omsøkt beløp	Tildelt beløp	Person
Institutt for samfunnsmedisin	Folkehelseutdanning i Arkhangelsk	1000000	500000	Odd Nilssen
UNN/UiT	Kvinneforskning/kreftforskning	300000	200000	Anne Ørbo og Anne Beate Vareide
Institutt for klinisk odontologi	Oral health among adolescents in the Barents region	176350	176350	Harald Eriksen
Institutt for klinisk odontologi	Kjeveortopedi i Nord-Norge	211600	100000	Harald Eriksen
Institutt for farmasi	Legemidler i miljøet	100000	100000	Terje Vasskog
Flere enheter ved Med.fak.	Hjerne hjerte	700000	500000	Torgunn Wærås
Institutt for samfunnsmedisin	UV-lys og nordnorsk kosthold – betydning for D-vitaminnivå og miljøgifter	883000	500000	Eiliv Lund
Institutt for medisinsk biologi	Kreft- og virusrelatert forskning	80000	80000	Mona Johannessen
RBUP Nord ved IKM	Ungdom 2008	3282600	200000	Siv Kvernmo
Institutt for farmasi	Delivery of liposome-membrane associated anticancer agents to solid tumors exemplified by Camptothecin liposomes	125000	100000	Gøril Eide Flaten
Institutt for pedagogikk og lærerutdanning i samarbeid med IKM	Master i kulturpsykiatri	3200000	300000	Jens-Ivar Nergård og Tore Sørlie

Tabellen gir informasjon om de 10 prosjektene som har fått midler ved Det medisinske fakultet, samt samarbeidsprosjektet med SV-fakultetet.

Doktorgrader på løpende bånd

Rekorden fra i fjor på 35 doktorgrader ved Det medisinske fakultet, ligger an til å bli grundig slått. Allerede før året er halvveis, er tallet 29.

Torgunn Wærås

Ifølge en tidligere prognose fra Seksjon for forskningstjenester, vil Det medisinske fakultet bidra med rundt 60 nye doktorgrader i 2008. På oversikten over de som allerede har tatt eller skal avlegge doktorgrad i vår, står det 29 kvinner og menn. Hvis like mange tar doktorgrad i høstsemesteret, skulle prognosen stemme ganske bra. Erfaringsmessig disputerer færre i høstsemesteret enn i vårsemesteret, så hva det endelige tallet blir, gjenstår selvsagt å se.

Det medisinske fakultet er det største fakultetet ved Universitetet i Tromsø målt i antall ansatte, og fakultetet har i alle år stått for en stor andel av doktorgradene ved UiT. I fjor satte Universitetet ny rekord med totalt 100 doktorgrader, hvor altså 35 var fra Med.fak. Oversikt over alle som disputerte ved fakultetet i fjor, ble presentert i forrige utgave av Medflaket, som er å finne på nett. Universitetet har laget en egen brosjyre med oversikt over de som disputerte i 2007 og et sammendrag av hver enkelts doktorgrad. Denne kan bestilles fra Kommunikasjonsavdelinga ved UiT.

2007 var rekordår for disputaser både ved Universitetet i Tromsø og Det medisinske fakultet. Under Årsfesten til UiT 28. mars, fikk de nybakte doktorene utdelt sine diplomer.
Foto: Maja Sojtaric

Delta under Forskningsdagene!

Vil du være med og formidle forskning under Forskningsdagene i slutten av september? Du har fortsatt sjansen til å bli med!

Torgunn Wærås

Enten du vil holde foredrag, skrive kronikk, stille på Forskningstorget 19.-20. september eller vil lage et eget opplegg eller arrangement, er det muligheter under årets Forskningsdager, som skal foregå 19.-27. september. Meld deg til undertegnede så snart som mulig dersom du er interessert!

Festivalen, som i år arrangeres for 14. gang, har som formål å formidle forskning til folk flest. All slags type forskning er interessant for Forskningsdagene, uansett forskningsområde. Men det er som alltid noen tema Norges forskningsråd ønsker å fokusere spesielt på.

Mange muligheter

I år er hovedtemaet nye energiformer – miljøvennlig energi. Temaet er kanskje ikke midt i forskningsfeltet for så veldig mange ved vårt fakultet, men det er lov å tenke utradisjonelt om energi. Kan det for eksempel gjøres noe på hva slags fysiske og psykiske energier som kan bli utløst for å slå tilbake alvorlig sykdom? Eller sammenhengen mellom god helse og energibruk?

I tillegg vil Forskningsdagene i 2008 ha spesielt fokus på sammenhenger mellom kunst og vitenskap – for eksempel hvordan kunst kan inspireres av vitenskap eller bruk av kunstneriske formidlingsformer og kanaler ved formidling av forskning.

Forskningsdagene ønsker også å markere at det er 200 år siden Henrik Wergeland ble født. Her blir det nok vanskeligere for vårt fakultet å bidra, selv om Wergeland studerte medisin i sin tid. Men ikke for det, under Ibsenjubileet i 2006 var det mange arrangementer som tok utgangspunkt iIbsens verk, tematikk og sitater. En kobling Wergeland og medisin og helse, er derfor ikke umulig.

Dessuten er fjorårets tema, det polare, fortsatt aktuelt. Det internasjonale polaråret er ikke slutt før i 2009, og det polare er derfor et naturlig fokus også for årets Forskingsdager.

Aktive i fjor

Under Forskningsdagene i fjor gjorde ansatte fra Det medisinske fakultet seg bemerket på flere arenaer. Noen skrev kronikker til Nordlys, Avdeling for arktisk biologi tok imot skoleklasser og flere forskere holdt foredrag under Kvinneforskermaraton. Fakultetet bidro også til Quizen på Driv. Tre fagmiljø stilte med stand på Forskningstorget i Tromsø sentrum og mottok til og med pris for beste stand! I fjor arrangerte dessuten fakultetet prosjektet Forskning i fri flyt hvor skoleelever langs kysten ble invitert om bord på Hurtigruten for å få vite mer om marin bioprospektering.

I fjor fikk fakultetet, her representert ved professor James Mercer, pris for beste stand under Forskningstorget. Nå inviteres ansatte igjen til å delta under Forskningstorget 19.-20. september eller andre arrangementer under Forskningsdagene. Foto: Sven Weum

Les mer om Forskningsdagene på www.forskningsdagene.no

Interessert?

Ta kontakt snarest med koordinator for Forskningsdagene ved fakultetet:
Torgunn Wærås
77 64 68 58, 99 70 13 97
Torgunnw@fagmed.uit.no

Nye nettsider

Etter planen skal Universitetet få nye nettsider fra 1. juni. For å få til en smidig overgang, er det satt i gang et eget prosjekt ved Det medisinske fakultet.

Torgunn Wærås

Rammene er gitt av det overordnede vev-prosjektet ved UiT, som har pågått siden 2005 og skjer i regi av Kommunikasjonsavdelinga i SADM. Vevprosjektet ved fakultetet skal pågå til 1. april neste år og har tre faser. Første fase er fram til dagens publiseringsløsning, WebSim, blir erstattet med iKnowBase. Slippdato er 1. juni. Andre fase vil pågå fram til 31. desember, som er datoen for da det ikke lenger vil være mulig å gjøre endringer i WebSim. Tredje fase vil strekke seg fra nyttår til 1. april 2009, og skal blant annet sikre en god ansvarsstruktur slik at oppdatering og vedlikehold av nettsidene blir godt ivaretatt i det videre,

Svært mye av informasjonen på UiTs nye nettsider skal eksporteres direkte fra ulike databaser. Det betyr at det blir svært viktig å ha god og oppdatert informasjon i databaser som Felles studentsystem (FS), PAGA (lønns- og personalsystemet), Fronter og FRIDA. Informasjon som kan hentes fra databaser skal ikke lagres direkte i iKnowBase. Samme informasjon skal heller ikke ligge lagret flere steder i iKnowBase.

Hver enkelt ansatt har egen nettside hvor grunninformasjonen hentes direkte fra PAGA. Utfyllende informasjon må hver enkelt ansatt legge inn selv. Som ansatt kan du nå logge deg på iKnowBase ved hjelp av omnipassordet ditt på http://www2.uit.no. Gå på http://profil.uit.no og velg "omnikonto for AD-brukere" for å opprette eller endre omnipassord.

Fakultetsprosjektet ledes av Seksjon for formidlingstjenester og skjer i nært samarbeid med øvrige enheter ved fakultetet.

Universitetet i Tromsø – Det medisinske fakultet

Film og hjernen

For andre år på rad har Det medisinske fakultet fått 50000 kroner i arrangementsstøtte fra Norges forskningsråd i forbindelse med Forskningsdagene.

I fjor var det Forskning i fri flyt, i år er det prosjektet "Film? Hjerne det!" som er tildelt penger. 9 av 17 søknader ble innvilget i fjor, mens det i år var hardere konkurranse med 46 søkere. 14 søknader fikk midler i år, men bare noen få prosjekter fikk så mye som 50000 kroner, som er det maksimale man kan få.

– Svært hyggelig! Det må jo bety at vi foreslår gode prosjekter! Men det viktigste for oss er at vi uten de ekstra pengene ikke ville ha kunnet tilby denne typen arrangement under Forskningsdagene, sier Torgunn Wærås. prosjektleder og idémaker både for Forskning i fri flyt og "Film? Hjerne det!

Rekruttering via forskning

Felles for både fjorårets og årets arrangement, er at det er 10.klassinger og 1. klassinger ved vgs. som er hovedmålgruppe, og at målsettingen er å rekruttere til utdanning og forskning ved hjelp av forskningsformidling.

I fjor var det faglige temaet marin bioprospektering, og temaet ble knyttet til polaråret. I år skal kunst kombineres med vitenskap, og innfallsvinkelen er spørsmålet "Hva skjer i hjernen når du ser film". "Film? Hjerne det!" inkluderer visning av film, forskningsforestilling, og en utstillingsdel med flere elementer.

Mange bidragsytere

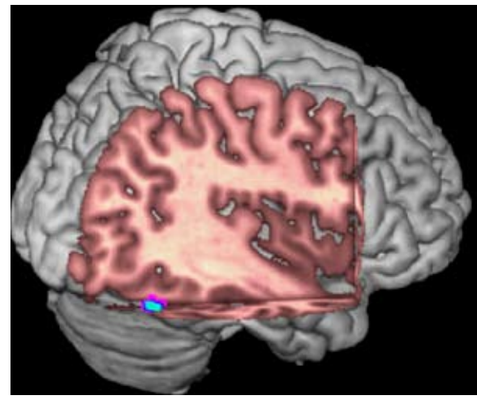
Prosjektet vil foregå i samarbeid med Aurora kino Fokus, og arrangementene vil foregå i Fokus kino i Tromsø sentrum.

Faglig ansvarlig er Torgil Riise Vangberg ved Institutt for klinisk medisin, som blant annet jobber med funksjonell MR. Anatomisk avdeling ved Seksjon for utdanningstjenester er også en viktig bidragsyter i tillegg til Seksjon for formidlingstjenester.

Effektiv rekruttering?

– Å måle direkte rekrutteringseffekt etter opplegg som Forskning i fri flyt og Film? Hjerne det", er nok vanskelig. Både fordi våre målsettinger er langsiktige, og fordi det er så mange faktorer som virker inn på unges yrkes- og utdanningsvalg. Men jeg har stor tro på rekruttering gjennom forskningsformidling, vel og merke dersom man klarer å gjøre temaene interessante og lettfattelige. Forhåpentligvis lykkes vi med det, sier prosjektleder Torgunn Wærås, leder for Seksjon for formidlingstjenester ved Med.fak.

Universitetet i Tromsø er den eneste institusjonen som fikk arrangementsstøtte til to prosjekter fra NFR. "Matematikk og fysikk i akrobatikk" ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet fikk også penger.

Bildet viser et lite område i hjernen (høyre fusiform gyrus) som har høyere aktivitet når en ser på bilder av ansikter enn når en ser på andre typer bilder. Illustrasjonsbilde

Stabile søkertall

Antall søkere som har studier ved Det medisinske fakultet øverst på sin prioriteringsliste, ligger omtrent på samme nivå som i fjor.

Det viser søkertallene fra Samordna opptak. Samlet hadde Universitetet i Tromsø 1935 primærsøkere i år mot 1835 i fjor, en økning på 5,4 prosent. Det er den største andelsvise økningen blant alle universitetene i Norge.

Med tanke på den forestående fusjonen mellom UiT og HiTø, er det verdt å merke seg at søkningen til HiTø gikk ned med 6,6 %, fra 1235 førstevalgssøkere i fjor, til 1153 i år. Tabellen viser søkningen til studier ved Det medisinske fakultet som har opptak gjennom Samordna opptak (2-årige masterstudier og videreutdanninger har lokalt opptak). Vi har også tatt med noen studier ved andre fakultet som har spesiell interesse for vårt fakultet. Psykologistudiene, fordi disse foreslås flyttet til det nye medisinske og helsefaglige fakultet ved en fusjon mellom UiT og HiTø, helseadministrasjon fordi årsstudiet i medisinske fag utgjør det første året i denne bacheloren, biologi fordi det gis i samarbeid mellom flere fakulteter inkludert Med.fak., og arktisk naturbruk og landbruk fordi Med.fak. bidrar i undervisninga.

Studium	Plasser	2006	2007	2008	Endring (%) 2007-2008
Farmasi	35	37	35	39	11,4 %
Medisin	100	344	334	357	6,9 %
Odontologi	40	87	103	105	1,9 %
Molekylær bioteknologi	15	12	10	10	0,0 %
Årsstudium i medisinske fag	100	85	66	61	-7,6
Andre studier av spesiell interesse for Det medisinske fakultet:					
Arktisk naturbruk og landbruk (bachelor)	20	2	7	10	42,9 %
Biologi (bachelor)	60	42	23	30	30,4 %
Psykologi (årsstudium)	200	188	217	214	-1,4 %
Psykologi (bachelor)	50	96	114	90	-21,1 %
Helseadministrasjon (bachelor)	25	15	15	8	- 46,7 %

Fakultetet skal slankes

Effekten av de økonomiske sparetiltakene begynner så smått å vise seg i regnskapstallene for Det medisinske fakultet. Likevel må fakultetet regne med å mangle 36 millioner kroner når 2008 er over. Antall ansatte må ned.

Torgunn Wærås

Fra allmøtet om økonomi tidligere i år. Foto: Gunnar Graff

De fire første månedene i år brukte fakultetet nesten fem millioner kroner mindre enn budsjettert. På det forventede årsregnskapet monner dette lite, siden det skyldes periodisering og fakultetet samlet har overbudsjettert med 16 millioner kroner i år. Sammen med underskuddet fra i fjor på litt over 20 millioner kroner, ligger det altså an til et underskudd på hele 36 millioner kroner i år.

Store lønnsutgifter

Hovedproblemet i forhold til den tildelte bevilgninga på 282,371 millioner kroner for 2008, er at det aller meste går til lønn. For å få mer handlingsrom, må antall ansatte ned.

Det medisinske fakultet er pålagt å rapportere om økonomisituasjonen innen 1. juni. I møtet i Universitetsstyret 27. mars, ble prognosen for 2008 lagt fram for Universitetet som helhet. Det forventes et merforbruk på 77 millioner kroner. Siden UiT har en del avsetninger, vil underskuddet likevel ikke bli "mer" enn 18 millioner kroner. Tallene ble naturlig nok møtt med stor uro. Det reviderte statsbudsjettet gir UiT 11,8 millioner, noe som bedrer situasjonen litt, men ikke nok.

Universitetsstyret påla alle fakulteter å drive i balanse og tilpasse bemanningen til bevilgningen. Det medisinske fakultet og Norges fiskerihøgskole ble pålagt å fastsette en bemanningsplan som tilsier budsjett i balanse. Universitetsstyret er inneforstått med at en slik plan mest sannsynlig vil innebære reduksjon i bemanningen utover naturlig avgang.

Planlegger omstilling

Tidligere denne uka ble tillitsvalgte ved fakultetet orientert om omstillingsprosessen som er under planlegging.

– Hva nå, fak.dir. Stig Ørsje?

– Det viktigste nå er å få realistiske og troverdige planer som bringer driften i balanse og gir oss mulighet til å ta inn det opparbeidede underskuddet. Forutsigbarhet i årene fremover er en nødvendighet for å få ro rundt driften. Vi jobber med en prognose for de neste tre årene hvor ulike tiltak både på inntektssiden og kostnadssiden beregnes.

– I universitetsstyremøtet i mars fikk vi ytterligere utfordringer. Ved å se på tiltak utover naturlig avgang, skal vi skape gode driftsvilkår for den gjenværende delen av organisasjonen. Det betyr at vi må gjøre strategiske valg knyttet til funksjoner/tjenester/produksjon som skal reduseres. Eventuell overtallighet etter denne prosessen vil bli håndtert etter gjeldende lover og regler og universitetets omstillingsavtale. Den enkelte skal ivaretas på en god måte, fortsetter Stig Ørsje.

I prosessen vil det bli lagt vekt på informasjon til de berørte og tilbud om samtaler med leder. Ledelsen og tillitsvalgte skal ha jevnlig kontakt.

Vil fakultetet spare?

Helene Eng er plasstillitsvalgt for Forskerforbundet og har nettopp fått presentert planene.

– Jeg er bekymret for uroen dette vil skape for de ansatte ved fakultetet, og er også usikker på hva fakultetet vil tjene på lang sikt.

– Mener du nedbemanning ikke er nødvendig?

– Det er nødvendig å ha gode bemanningsplaner, og jeg tror de fleste ansatte erkjenner at en nedbemanning er nødvendig for fakultetet over tid. Det er likevel grunn til å stille spørsmål ved de langsiktige gevinstene av kortsiktige nedbemanningsplaner.

Hun tror også det blir svært vanskelig å finne ut hvor kuttene skal skje, og er redd vurderingene som gjøres ikke vil bli grundige med den tidsplanen det legges opp til.

– Vår viktigste oppgave som tillitsvalgte vil være å følge prosessen tett, være i dialog med fakultetsledelsen og bidra til ryddige prosesser. Vi som tillitsvalgte er svært opptatt av god informasjonsflyt og at de ansatte blir ivaretatt på best mulig måte, sier Helene Eng.

Foreløpig tempoplan:

➤ Juni: Enhetene ved fakultetet pålegges konkrete bemanningsreduksjoner

➤ August: Kriterier ved overtallighet drøftes sentralt på universitetet

➤ September: Enhetene avleverer tiltakslister og overtallighetslister

➤ Oktober: Formelle vedtak

➤ November: Organisasjonsendringer og nedbemanning iverksettes

➤ Desember: Overtallige prøves innplassert i fakultetets organisasjon, de tilsatte det gjelder får bevis for intern fortrinnsrett.

➤ 2009: Overtallige som ikke er innplassert på fakultetet blir prøvd innplassert på campus. Hvis dette ikke lykkes kan ytterligere tiltak bli prøvd. Eventuelle oppsigelser vil kun være en siste mulighet.

Faglig markering av tannlegeutdanningen i Tromsø

Institutt for klinisk odontologi markerte tannlegeutdanningen torsdag 15. mai. I denne artikkelen av instituttleder Harald Eriksen, kan du lese mer om opprettelsen av IKO og hvorfor det nå var på tide med en faglig markering.

Harald Eriksen

Tannbygget november 2007. Foto: IKO

Høsten 2002 vedtok Stortinget å etablere tannlegeutdanning ved Universitetet i Tromsø. Vedtaket ble gjort med stor entusiasme og lobbyvirksomhet fra UiT og politikere fra regionen. Utdanningen skulle ifølge vedtaket ha tre sentrale mål:

Bidra til å øke antallet tannleger i Norge (en nasjonal satsing).

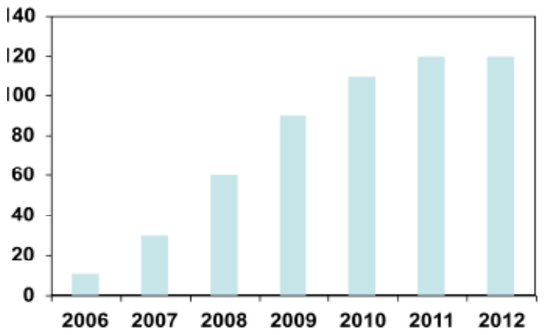
Særlig bidra til å dekke behovet for tannleger og spesialister i Nord-Norge.

Profileres mot oppgaver innen den offentlige tannhelsetjenesten.

Det fem-årige masterstudiet i odontologi er lagt til Det medisinske fakultet. Institutt for medisinsk biologi hovedansvarlig for de to første studieårene og Institutt for klinisk odontologi (IKO) har ansvaret for de tre siste kliniske årene.

Rask utvikling

Utviklingen har gått fort. Høsten 2004 ble det første kullet studenter (13) tatt opp. Våren 2005 begynte gravearbeidet til det nye TANN-bygget og sommeren 2007 fikk den offentlige tannhelsetjenesten i Nord-Norge og Universitetet i Tromsø et nytt, funksjonelt og estetisk vellykket bygg ferdigstillet og klar til innflytting. Bygget representerer en offentlig investering i norsk odontologi på nær ½ milliard kroner. I bygget er tannlegeutdanningen samlokalisert med et odontologisk kompetansesenter for Nord-Norge (TkNN). Denne samlokaliseringen legger forholdene til rette for samarbeid mellom IKO og den offentlige tannhelsetjenestens spesialisttilbud.

Figuren viser veksten i studenttallet ved IKO 2006 – 2012

Fra høsten 2004 til høsten 2011 øker totalt antall tannlegestudenter i Tromsø fra 13 til 200. Dette skyldes et gradvis økende opptak fra 10 (13) til 40 i løpet av tre år. Det første studentkullet nådde IKO og den kliniske delen av studiet høsten 2006. IKO får en økning i studenttilgangen og -volumet opp til totalt 120 studenter i 2011. Årlig tilvekst er vist i figuren nedenfor.

IKO rekrutterer fagfolk internasjonalt for å møte denne studentveksten med et forsvarlig undervisningstilbud. Vitenskapelig og klinisk kvalifiserte odontologer er mangelvare i vår del av verden og vi konkurrerer i et meget stramt marked. Utfordrende oppgaver i eksotiske omgivelser og gode lønns- og arbeidsbetingelser har bidratt til at vi så langt har fått to norske, fire svenske, fem finske og en tysk kollega i ledende stillinger. To lederstillinger står fortsatt ubesatt.

Endrede rammevilkår

Perioden fra 2007 til 2009 er kritisk for å bygge opp nødvendig kapasitet ved IKO. Denne perioden faller imidlertid sammen med en dramatisk endring i de økonomiske rammevilkårene ved Det medisinske fakultet. Den subsidieringen av IKO som fakultetet tidligere har bidratt med er nå redusert, og IKO er inkludert i tiltak for å dekke inn budsjettunderskuddet ved fakultetet. Dette har ført til stillingsstopp og reduserte driftsmidler i forhold til vår planlagte virksomhet. Denne situasjonen vil også bli lagt til grunn for budsjettplanleggingen for 2009.

Med dette som bakgrunn arrangerte IKO en faglig markering av tannlegeutdanningen torsdag 15. mai. Og så kan en spørre – er tiden moden for en slik markering? Vi mener ja av følgende grunner:

- På tross av den vanskelige situasjonen fakultetet er i, har vi møtt forståelse for den utfordringen vi har foran oss både fra fakultetsledelsen og ledelsen ved UiT.
- Vi har to flotte kull kliniske studenter som har åpnet opp tannlegestudiet både internt her i Tromsø og på eksterne klinikker rundt om i landet.
- IKO har en kompetent internasjonal stab som fortjener en slik markering.
- Vi utvikler et samarbeid med tannhelsetjenestens kompetansesenter og tannpleierskolen HiTø som fortjener en markering.

Programmet for markeringen finnes på: **htpp://uit.no/odontologi/apningsarr**

Hvordan lærer vi?

Hvis du vil lære mer om hvordan helsepersonell lærer, bør du delta på dagskonferansen i Tromsø 5. juni. Konferansen er både for lærende og for lærere i helsetjenesten.

Torgunn Wærås

Det er Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten som arrangerer sin årskonferanse i samarbeid med Universitetet i Tromsø og Helse Nord RHF 5. juni. Du kan fortsatt melde deg på konferansen, som skal foregå i det store auditoriet i MH-bygget ved UiT. Siste frist for påmelding er 29. mai.

Arrangørene ønsker blant annet å kunne gi noen svar på spørsmålet om hvordan vi kan kombinere effektiv pedagogikk med moderne informasjonsteknologi og pålitelige kunnskapskilder i utdanning for helsepersonell. Hva bør læringsmål og læringskilder i helseutdanningen være, er et annet spørsmål som stilles. Helseutdanning på nett, kunnskapsdrevet læring og livslang læring og evalueringskultur i sykehus, er noen av hovedoverskriftene. Det blir også en egen sekvens om revisjonen av medisinstudiet i Tromsø, med spørsmål om nettet blir den nye læreboka.

Under konferansen 5. juni, skal blant annet Helen Brandstorp fra Nasjonalt senter for distriktsmedisin - som vi ser i aksjon her - snakke om premisser for læring i akuttmedisin. Foto: Svein Steinert

Mesteparten av konferansen foregår i plenum, men det skal også være tre parallelle sesjoner hvor temaene er kvalitetsarbeid, læring på nett og kunnskapshåndtering. Konferansen avsluttes med plenumsdebatt.

Konferansen retter seg både mot de som har noe å lære og de som har noe å lære bort innen alle deler av helsetjenesten. Konferansen er godkjent med 6 tellende timer som valgfritt kurs for alle legespesialiter.

Les mer om konferansen og meld deg på:

www.kunnskapssenteret.no

Dag for nyansatte

Nytilsatte ved Det medisinske fakultet fikk tirsdag 29. april en presentasjon av fakultetet gjennom et endags presentasjonsprogram, kalt "Nyansattdag"

Gunnar Graff

Første del av opplegget skjedde i et av auditoriene, hvor de nytilsatte først fikk en generell introduksjon til Universitetets største fakultet av dekan Olav Helge Førde. Deretter fortalte fakultetsdirektør Stig Ørsje om fakultetets målsetting, organisering og ansvarsområder hvor også fakultetets økonomiske situasjon ble omtalt. Det medisinske fakultets fem institutter fikk deretter presentere seg. HMS-koordinator Thale Henden og hovedvernombud Wenche Bakkelund gikk deretter gjennom fakultetets 'helse, miljø og sikkerhet', et tema som det legges stor vekt på ved fakultetet hvor det jo foregår svært mye variert laboratoriearbeid og hvor så mange mennesker befinner seg. Siste del av presentasjonsprogrammet var viet til informasjon om de ulike fagforbund som er representert på universitetet og med presentasjon av de plasstillitsvalgte fra NTL, Parat, NITO, Tekna, Akademikerne og Forskerforbundet. Etter lunsj fikk deltakerne en omvisning på fakultetets ulike avdelinger.

Ansvarlig for nyansattedagen er Seksjon for personal- og økonomitjenester i samarbeid med enhetene.

Fra nyansattedagen. Foto: Gunnar Graff

Senter for internasjonal helse legges ned

Universitetsstyret vedtok 9. mai å legge ned Senter for internasjonal helse (SIH) fra 15. august 2008. Fra samme dato opprettes det et internasjonalt kontor ved Seksjon for forskningstjenester ved Det medisinske fakultet med én ansatt.

Gunnar Graff

Eierne ønsker ikke å redusere sitt internasjonale engasjement, tvert imot, men knytte prosjektene nærmere driftsorganisasjonen. Pågående prosjekt overføres til linjen der de hører naturlig faglig hjemme.

I dag er det sju ansatte ved SIH, fire er ansatt ved Universitetssykehuset Nord-Norge og tre er ansatt ved Det medisinske fakultet. Professor Jon Øyvind Odland er leder ved senteret og Solveig Wiesener er administrativ leder. De tilsatte ved SIH vil ved nedleggelsen tilbakeføres til sine respektive eierorganisasjoner og ivaretas etter gjeldende regler og omstillingsavtaler.

Senter for internasjonal helse ble opprettet 1. januar 2003 som et samarbeidsprosjekt mellom Universitetssykehuset og Det medisinske fakultet. Senterets oppgaver skulle være nettverksbygging, prosjektkoordinering, utveksling av studenter og personell og utvikling av undervisningsmoduler, undervisningssamarbeid og forskningsaktivitet.

Ønsket mer kontroll

Etter en tids drift opplevde de to eierne, UNN og Med.fak., manglende integrering mellom aktiviteten ved senteret og linjeorganisasjonen. Det førte til at man høsten 2006 gjennom et fakultetsstyrevedtak fikk en nærmere presisering av senterets drift i form av en ny instruks, og senteret ble lagt til fakultetets driftsorganisasjon. Professor Jon Øyvind Odland ble samtidig ansatt i full stilling som senterets faglige leder. I vinter ba UNN og Med. Fak. Odland om å utrede alternative driftsformer for senteret.

Internasjonalt kontor

Med utgangspunkt i Odlands utredning, besluttet så eierne i et møte 4. mars å foreslå senteret nedlagt. For å ivareta de arbeidsoppgaver som det hele tiden har vært eiernes intensjon om å få utført, foreslås det opprettet et internasjonalt kontor lagt til Seksjon for forskningstjenester ved Det medisinske fakultet.

Kontoret skal, under faglig ledelse, bistå og oppmuntre kjernevirksomheten i kliniske prosjekter og forsknings- og utdanningsprosjekter i et internasjonalt perspektiv. Det presiseres at eventuelle prosjekter skal drives fra linjen, altså på institutt eller avdelingsnivå, mens kontoret skal være et serviceorgan for de som ønsker å drive prosjekter i utlandet.

Fra august etableres et internasjonalt kontor i Seksjon for forskningstjenester som skal gi hjelp og støtte til enkeltpersoner og avdelinger ved UNN og Med.Fak. som har prosjekter utenlands. Illustrasjonsfoto

Forsdahls pris til Førde

Dekan, professor Olav Helge Førde, er tildelt Forsdahls pris for 2008. – Det er en ære å få en pris oppkalt etter Anders Forsdahl, tidligere professor ved Institutt for samfunnsmedisin, sier Olav Helge Førde.

Gunnar Graff

– Forsdahl viste hele livet en omsorg og stort engasjement for medisinsk virksomhet i distriktene. Samtidig var han en fullendt akademiker som blant annet takket være sitt vitenskapelige arbeid om sammenhengen mellom oppvekstvilkår og helsetilstand senere i livet har fått en hypotese oppkalt etter seg, sier Olav Helge Førde.

Prisen består av et diplom og en litografi. Førde har blant annet vært sentral i etableringen og gjennomføringen av Tromsø-undersøkelsen, som i år gjennomfører sin sjette kartlegging av helsetilstanden til Tromsøs innbyggere.

Tildelingen skjedde under en distriktsmedisinsk konferanse i Bodø i regi av Nasjonalt senter for distriktsmedisin. Prisen ble innstiftet for to år siden, og er ment som en heder til en person som har arbeidet med å styrke helsetjenestene i distriktene. Fjorårets prisvinner var tidligere fylkeslege i Finnmark, Øystein Straume.

Vi kan bli bedre på HMS

HMS-koordinator Thale Henden har nylig kommet tilbake etter noen ukers gjesteopphold ved Risk og Compliance-avdelingen ved Universitetet i Manchester, og skriver her om sine erfaringer. Henden mener blant annet at UiT bør vurdere egen HMS-koordinator ved hvert fakultet og eget utvalg for å jobbe med biofare.

Thale Henden

Sommeren 2007 fikk jeg innvilget 3 ukers lønnet permisjon for å sette meg inn i og erfare hvordan HMS-arbeidet ved Universitetet i Manchester (UiM) er organisert og fungerer. Jeg takker for at jeg fikk anledning til å gjennomføre dette gjesteoppholdet og håper at mine erfaringer kan gi innspill på hvordan HMS-arbeidet kan utvikles ved Universitetet i Tromsø.

UiM er ikke av de eldste, men et av de største universitetene i England med 35000 studenter og 11000 ansatte. Universitetet er plassert i selve bykjernen av Manchester langs den trafikkerte Oxford Road, hvor det passerer ca. 100 toetasjes busser per time.

Siste dag ved UiM sammen med kollegaer fra UiM. Fra venstre sekretær, mangler navn, så mentor, dr. Patrick Seechurn, Thale Henden, dr. Melanie Taylor, dr. David Barker, professor Maynard Canes, Linda Coulston og Kath Shipley. Foto: Thale Henden

Organisering ved UiM

UiM ble grunnlagt i 1824 og har nettopp vært gjennom en sammenslåingsprosess lignende den UiT er inne i nå. Etter sammenslåingen er UiM organisert i fire store fakultet: humanistisk, medisinsk, naturvitenskapelig og teknologisk. I prosessen rundt sammenslåingen ble HMS-organiseringen endret og lagt til en avdeling hetende Compliance and Risk (Etterlevelse og Risiko) og omfatter fem seksjoner der rundt 45 personer arbeider. De fem seksjonene er Etisk styring, Registrering/ Dokumentasjon, Bedriftshelsetjeneste (både for studenter og ansatte), Helse/sikkerhet og Strålevern. Avdelingen ledes av dr. David Barker i tett samarbeid med professor Maynard Case, som begge har sitt hovedfokus på den totale risikostyringen ved UiM. Avdelingen rapporterer direkte til Universitetsdirektøren.

Inngangen til bygget som rommer Hovedadministrasjonen og kontoret Thale Henden fikk låne under oppholdet i Manchester. Foto: Thale Henden

Vellykket opphold

Oppholdet føler jeg har vært vellykket, både for meg selv og for vertskapet. Jeg ble mottatt og ivaretatt på en utrolig vennlig måte, både av ledelsen og de medarbeiderne jeg fikk og tok kontakt med. Dr. Patrick Seechurn er koordinator/ fagperson for sikkerhet vedrørende arbeid med Genmodifiserte organismer og Biofare. Han var utpekt som min mentor og fulgte meg opp på en fantastisk måte til tross for stort arbeidspress rundt egne oppgaver. Spesielt samtalene innen hans fagfelt har gitt meg innspill til hvordan dette må tas tak i og tilrettelegges ved UiT.

Totalt hadde jeg samtaler med rundt 20 personer, og jeg fikk innsikt i blant annet følgende områder av HS-arbeidet ved UiM: Plassering av ansvar og organisering, bedriftshelsetjenesten, strålevernet, ulike typer risikovurderinger, eksponeringsproblematikk og avfallshåndtering.

Oppholdet ved UiM ble avsluttet med et seminar for de jeg hadde hatt kontakt med, der jeg presenterte UiT generelt og hvordan HMS er organisert og fungerer hos oss. Jeg la videre frem min forståelse av HS-organiseringen og arbeidet ved UiM (miljø er ikke integrert på samme måte som ved UiT) og synliggjorde likheter og forskjeller mellom universitetene.

Hva som gjorde inntrykk

Helse og sikkerhet ved UiM har, i motsetning til UiT, egen HS-policy som forteller hvilke saker, hvordan og hvor disse skal rapporteres. Universitetsstyret er øverste organ, med egen representant som skal ivareta at HS-saker blir fremmet. Andre offisielle HS-organ er: Komité for risiko som ledes av et eksternt universitetsstyremedlem og Helse/Sikkerhetskomité som ledes av universitetsdirektøren. I tillegg finnes fire rådgivende komiteer som ledes av akademikere fra hvert av de fire fakultetene: Brann, Helse/sikkerhet, Strålevern og Genmodifiserte organismer (GMO)/ Biofare, og i tillegg lokale Helse/Sikkerhets-komiteer og rådgivende grupper for GMO/Biofare ved de enkelte fakultet/skoler.

Hele HS-avdelingen var preget av høyt kvalifiserte medarbeidere, mange med doktorgrader innen sine fagfelt. De fleste hadde et spesialområde som sitt fagfelt i motsetning til ved UiT der vi må kunne noe om alt.

Risikostyring var innarbeidet i hele organisasjonen og ulike typer risikovurderinger var i bruk for kartlegging og tilrettelegging av ulike arbeidsoppgaver. Og ble gjort på alle nivå!!

Bedriftshelsetjenesten (ca. 25 ansatte, deriblant 3 leger) omfattet både ansatte og studenter der alle ble registrert og arbeidsoppgavene kartlagt og nødvendige oppfølginger gjennomført.

Verneombud finnes ved UiM, men var usynlige i organisasjonen.

Adgangssikkerheten inn i alle laboratoriebygninger var meget høy, med skranke og innskriving/henting av gjester. Alle studenter og ansatte måtte sluse seg inn, en og en, med kort eller koder (se bilde).

Miljøarbeidet (ytre miljø) ved UiM var ikke med i HS-avdelingen, men lagt til Teknisk avdeling der avfallshåndteringen var organisert på samme måte som ved UiT. Noe som forundret meg stort, var at alt vannløselig radioaktivt avfall gikk rett i vasken (lovlig ifølge det engelske strålevernet), men som de sa selv; de har Sellafield like utenfor!

Trafikken i Oxford road der UiM ligger, var forferdelig og vil ikke bli savnet (se bilde). Savne vil jeg heller ikke de 3 timene per dag som jeg brukte for å komme meg til og fra jobb.

Så jeg er ikke i tvil om at på miljø er vi bedre ved UiT!

Inngangspartiet i ett av laboratoriebyggene. Adgangskontrollen var streng og omfattet både sluser, koder og trekking av kort. Foto: Thale Henden

Oxford Road som ble passert av 100 toetasjes busser per time. Foto: Thale Henden

Hva vi kan lære:

Jeg avsluttet innlegget mitt ved UiM med å trekke frem de områdene ved HS-systemet ved UiM som jeg mener UiT kan dra nytte av, deriblant et HMS system som;

Er forankret både i universitetets øverste og lokale ledelse (både på dagsorden og som uttrykt policy).

Har ressurser og kompetanse til å formidle et HMS-arbeid basert på kvalitet og fagforståelse

Har fokus på risiko og risikostyring

Vektlegger og prioriterer dokumentasjon /registrering på etterlevelse av regelverket (Compliance)

Videre mener jeg det er viktig at UiT får opprettet:

Rådgivende utvalg for arbeid med GMO / biofare.

Registrering/kartlegging/oppfølging av den enkelte arbeidstakers /students arbeidsoppgaver med fokus på spesielt risikofylte arbeidsoppgaver

Egen HMS-koordinator ved hvert fakultet (ansatt i Sentraladministrasjonen) for rådgiving og internkontroll.

Etter gjennomgangen og tilbakemeldingen fra Norsk Veritas vedrørende HMS-systemet ved UiT og den nødvendige omlegging av styre og stell i forbindelse med sammenslåingen med HiTø, er det et egnet tidspunkt for UiT til å gjøre forandringer. La oss derfor benytte denne anledningen til å legge om HMS-holdninger, policy og arbeidsform slik at vi om noen år kan si: Vi er gode på HMS, også!

Med hjerte for farmasi

–Doktorgradsarbeidet mitt går ut på å kartlegge om hjertepasienter behandles i henhold til retningslinjene, spesielt i forhold til oppfølginga etter at de er skrevet ut fra sykehuset, forteller Beate Garcia.
Foto: Torgunn Wæråas

Beate Garcia kan velge og vrake mellom jobber som farmasøyt, men vil heller forske på hjertepasienter og bruk av legemidler.

Torgunn Wæråas

–Jeg ønsker å bidra til utviklingen av klinisk farmasi i Norge, samtidig som jeg har lyst til å ha kontakt med pasienter. Derfor var valget enkelt da det dukket opp en stipendiatstilling innen klinisk farmasi i Tromsø.

Det sier Beate Garcia, som er i gang med sitt doktorgradsstudium tilknyttet Institutt for farmasi ved Det medisinske fakultet, UiT. Hun har sitt daglige arbeidssted ved Sykehusapoteket i Tromsø, mens pliktarbeidet utføres som klinisk farmasøyt ved Hjertemedisinsk avdeling ved Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN).

Feil bruk av medisiner koster Norge flere milliarder kroner i året. Derfor kan det være god samfunnsøkonomi å satse på klinisk farmasi, som nå bygges opp som fagfelt både innen forskning og innen helsevesenet i Norge. Den første doktorgraden fra UiT innen området ble fullført like før jul av Gro Dahlseng Håkonsen, se egen artikkel på neste side.

Fare for feil

Se for deg en pasient som nylig har gjennomgått et hjerteinfarkt. Pasienten får med seg hjem nødvendige legemidler som senker blodtrykk og kolesterol og tynner ut blodet. Etter utskriving overtar fastlegen hovedansvaret for pasienten. Undersøkelser viser at mange – og det gjelder ikke bare hjertepasienter – etter en stund ikke bruker de anbefalte legemidlene eller ikke får justert dosene etter behov. Kombinasjon med andre medikamenter kan også være problematisk. Dermed blir effekten kanskje ikke optimal, bivirkninger kan forekomme, livskvaliteten reduseres og i verste fall forkortes levetiden.

–Doktorgradsarbeidet mitt går ut på å kartlegge om hjertepasienter behandles i henhold til retningslinjene, spesielt i forhold til oppfølginga etter at de er skrevet ut fra sykehuset. Det overordnede målet er å utarbeide en prosedyre for oppfølging via farmasøyt og apotek, forklarer Beate Garcia.

Verktøy for forbedring

Garcia skal utarbeide et verktøy, et slags spørreskjema, som skal brukes for å kunne vurdere hver enkelt pasients status og se om legemiddelbehandlinga er i tråd med retningslinjene. Det gjelder for eksempel om pasienten faktisk bruker de medisinene han eller hun bør bruke, om målverdier for blodtrykk og kolesterol oppnås eller om det kan være snakk om uoppdaget diabetes. Verktøyet er adoptert fra Skottland og forkortes MAT (Medication Assessment Tool). Verktøyet skal også brukes for å måle status i en hel pasientpopulasjon.

Garcia skal gjennomføre en pilotstudie med hjertepasienter i sommer, og håper hun kan starte selve hovedundersøkelsen i løpet av høsten. Da vil hun forholde seg til noen hundre hjertepasienter som skal deles inn i to grupper. Den ene gruppen skal få oppfølging av klinisk farmasøyt hvor blant annet MAT skal brukes, mens den andre gruppen vil få behandling som normalt på UNN og hos fastlege. Oppfølginga av pasientene vil strekke seg over ett år.

Gjennom samarbeid med forskere i Glasgow og Arkhangelsk, planlegger Garcia tilsvarende studier i Skottland og i Russland, slik at hun kan sammenligne resultater mellom landene. Det er en målsetning å bidra til å utvikle en felles internasjonal metode for å vurdere legemiddelbehandling.

Klinisk farmasi handler om at helsepersonell inkludert farmasøyter, skal jobbe for at legemidler brukes slik at de gir størst mulig effekt og minst mulig bivirkninger. Klinisk farmasi har vært etablert i mange år i land som for eksempel USA, Storbritannia, Australia og Nederland.

Legemidler brukes feil

Norske myndigheter er også blitt mer opptatt av klinisk farmasi. I stortingsmeldinga "Rett kurs mot riktigere legemiddelbruk"fra 2004-2005, sier Helse- og omsorgsdepartementet at riktig legemiddelbruk er departementets overordnede målsetting med legemiddelpolitikken. I meldinga vises det til studier som slår fast at minst 20 % av alle som får behandling ved hjelp av legemidler blir feilmedisinert i større eller mindre grad.

Helse- og omsorgsdepartementet anslår i nevnte melding at feil bruk av legemidler koster det norske samfunnet minimum 5 milliarder kroner i året i form av unødvendige sykehusinnleggelser, behandlinger og økt sykefravær.

Det arbeider kliniske farmasøyter ved flere sykehus i Norge, men totalt sett er det få fulle stillinger. Per i dag eksisterer ikke etablerte ordninger for systematisk oppfølging av pasienter og deres legemiddelbruk etter at de er skrevet ut av sykehus.

Dette er en forkortet utgave av en artikkel som tidligere er publisert på uit.no og forskning.no. Les hele på www.uit.no/nyheter

Bedre behandling av kreftsmerter

Kreftpasienter vil nå kunne få riktigere behandling for sine smerter enn det som ofte er tilfelle. Dette takket være en undersøkelsesmetode som er utviklet gjennom et doktorgradsprosjekt ved Institutt for farmasi ved Det medisinske fakultet ved UiT.

Gunnar Graff

Farmasøyt og stipendiat Gro Dahlseng Håkonsen disputerte for sin doktorgrad i desember 2007 med et forskningsprosjekt som evaluerer smertebehandling av kreftpasienter. Hun ble dermed også den første med doktorgrad fra klinisk farmasi, et fagfelt som er under oppbygging ved Institutt for farmasi.

Studien har gått ut på å utvikle en bedre metode enn det man hittil har hatt for å kunne fastslå om en kreftpasient får riktig behandling for sine smerter.

Gro Dahlseng Håkonsen er den første som har tatt doktorgrad i klinisk farmasi ved Universitetet i Tromsø. Hun har utviklet en bedre metode for å kunne fastslå om en kreftpasient får riktig behandling for sine smerter. Foto: Gunnar Graff

Verktøy med muligheter

Evalueringsverktøyet Gro Håkonsen har utviklet er ennå ikke tatt i bruk i klinisk praksis, men i doktoravhandlingen er det omtalt flere muligheter for å videreutvikle verktøyet. Blant annet er det tanker om å inkludere en smertevurderingsskala i verktøyet. Håkonsen har også tanker om hvordan verktøyet kan utvikles til en enklere utgave som kan brukes i rutineundersøkelser for å vurdere behandlingen generelt ved institusjonen eller behandlingen som gis til enkeltpasienter.

Det spesielle er at kriteriene for god medisinering mot vanlige kreftsmerter er innbakt i selve verktøyet. Verktøyet vil derfor i nåværende form være egnet til å evaluere relativ enkel smertebehandling, noe de aller fleste pasientene vil kunne dra nytte av. Verktøyet er derimot ikke egnet til å evaluere behandlingen av et lite antall "problempasienter" der standard behandling har vært utprøvd, men dessverre har vist seg å være ineffektiv.

Idé fra Skottland

Ideen til evalueringsverktøyet fikk hun fra Skottland, hvor et liknende skjema var utarbeidet for å måle kvaliteten av legemiddelbruk innen hjertesvikt. Dette vurderingsverktøyet for medisinering av kreftsmerter kalles MAT-CP (Medication Assessment Tool for Cancer Pain management), og er et skjema som består av et antall kriterier basert på det som i dag ansees som optimal smertebehandling.

Verktøyet skal gi et mål på kvaliteten av legemiddelbehandlingen sett i forhold til aksepterte kliniske retningslinjer og terapianbefalinger. Resultatet av evalueringen uttrykkes som prosentvis samsvar med retningslinjene, og forbedringspotensialet vil være størst på punkter der samsvaret med retningslinjene er dårligst.

– Hensikten med MAT-CP er å etablere gode og anbefalte standarder for behandling av kreftsmerter for slik å bidra til kontinuerlig kvalitetssikring og forbedring av behandlingen av kreftsmerter, forteller Håkonsen.

Forskjeller Norge og Skottland

– Under den første utprøvingen av evalueringsverktøyet, noe som involverte rundt 300 kreftpasienter i Skottland og Norge, fant vi at samsvaret mellom smertelindrende praksis og de gjeldende retningslinjer for smertebehandling i Skottland lå på 75 %, mens samsvaret i Norge bare var 61 %, forteller Håkonsen.

– Det ble også funnet forskjeller i graden av god smertebehandling mellom ulike pasientgrupper. Pasienter på hospice fikk best smertebehandling (79 %). På sykehus var samsvaret mellom behandlingspraksis og retningslinjene på 65 % mens samsvaret for polikliniske pasienter bare var på 56 %, sier Håkonsen, og legger til at denne tilsynelatende forskjellen bør undersøkes nærmere.

– Min studie var ikke spesielt designet for å kunne sammenligne disse gruppene. Derfor kan jeg ikke med noen stor sikkerhet si at "slik er det", understreker Gro Håkonsen.

Den kanskje viktigste årsaken til smerter ved kreft, er kreftens innvirkning på kroppen. Dels ødelegges normalt vev, dels fortrenges kroppens organer der hvor kreften utvikles. Men det kan også oppstå smerter i forbindelse med selve behandlingen i form av cellegift, strålebehandling eller operative inngrep. Behandling av smerter er derfor en ikke ubetydelig del av behandlingsopplegget for mange kreftpasienter.

Dette er en forkortet utgave av en artikkel som tidligere er publisert på uit.no og forskning.no.

Les hele artikkelen på uit.no/nyheter, under arkiv.

Om NAFKAM

På bakgrunn av politiske dokumenter ble Nasjonalt forskningssenter innen alternativ medisin (NAFKAM) etablert i 2000 og Nasjonalt informasjonssenter for alternativ behandling (NIFAB) i 2005.

Vinjar Fønnebø, Terje Nilssen og Laila Salomonsen

Sentrene eies av Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). Høsten 2007 inngikk HOD og UiT en avtale hvor NAFKAM plasseres organisatorisk som en del av UiT. NAFKAM ble etter vedtak på universitetsstyremøtet 14. februar 2008 (S 13-08) tilknyttet Institutt for samfunnsmedisin. NAFKAM har sin egen faglige og administrative ledelse, mens ISM har det overordnede ansvaret. NAFKAM har i oppgave å drifte NIFAB, men NIFAB er faglig og redaksjonelt uavhengige. Både NAFKAM og NIFAB finansieres gjennom årlige tildelinger fra HOD/SHdir.

Hovedoppgavene til NAFKAM (www.nafkam.no) er å bidra til forskningsaktivitet innen alternativ behandling i hele landet. I tillegg til forskning, skal senteret drive med rådgivning for sentrale myndigheter og aktører både i Norge og internasjonalt, samarbeide med det alternative behandlermiljøet og utvikle undervisningsopplegg. NAFKAM har flere internasjonale forskningsprosjekter, arrangerer internasjonale konferanser og har fått status som et av de største ledende forskningssentrene innen alternativ behandling i verden. Nylig ble NAFKAM godkjent av WHO som det første samarbeidssenteret i Nord-Europa innen folkemedisin og alternativ behandling.

NIFAB (www.nifab.no) skal tilby kvalitetssikret forsknings- og erfaringsbasert informasjon om alternativ behandling. Målet er å gi informasjon som gir den enkelte mulighet til selv å ta overveide valg om alternativ behandling i forhold til egen helse. Informasjonen er ment å støtte, ikke erstatte forholdet mellom pasient/bruker og lege/helsepersonell/behandler. Vårt nettsted skal også fungere som en informasjonskilde for helsepersonell som ønsker nøytral og balansert informasjon om alternativ behandling og alternative behandlingsformer. Fra 2008 har NIFAB overtatt ansvaret for drift og videreutvikling av det EU-finansierte nettstedet CAM-CANCER (www.cam-cancer.org). Cam-Cancer tar mål av seg til å bli den fremste internasjonale informasjonskilde om kreft og alternativ behandling.

NIFAB er en av initiativtakerne til etablering av det internasjonale samarbeidsforumet ICCR (International Collaboration on Complementary Therapy Resources). Dette er et samarbeid mellom nasjonale, ikke-kommersielle nettsteder som tilbyr kvalitetssikret informasjon om komplementær og alternativ behandling (CAM). Øvrige deltakere er NCCAM USA, CAMbase Tyskland, CAM-SL Storbritannia og VIFAB Danmark.

Ny alternativ kartlegging

I 2001 tilbød hvert fjerde norske sykehus alternativ behandling i tillegg til skolemedisin. Hvordan er situasjonen i dag, spør NAFKAM, som skal gjøre en ny kartlegging.

Den nye studien skal også inkludere danske institusjoner, og skal blant annet avdekke hvor mange helseinstitusjoner som tilbyr alternativ og integrert behandling, hva slags alternativ behandling de tilbyr og hvilke pasientgrupper som mottar behandlingen.

Flere og flere bruker alternativ behandling. En undersøkelse fra i fjor viste at nesten halvparten av Norges befolkning hadde brukt alternativ behandling det siste året. Utviklingen skjer ikke bare i Norge og Danmark, men også i andre vestlige land.

Den nye kartleggingen skal finne svar på om folks endrete holdninger og bruk av alternativ behandling har hatt følger for hvilke behandlinger som tilbys. I 2001 var det akupunktur som ble mest brukt ved norske sykehus.

For sju år siden ble behandlingen i hovedsak gitt av autorisert helsepersonell. Den nye kartleggingen vil gi svar på om behandlere også utenfor sykehuset, såkalt ikke-autorisert helsepersonell, får utøve sin profesjon på sykehuset og om det foregår et samarbeid mellom helsepersonell og alternative behandlere om behandling av den enkelte pasient.

Forskningsprosjektet, som forsker Laila Johansdatter Salomonsen ved NAFKAM er prosjektansvarlig for, er et samarbeid mellom forskere ved NAFKAM og KUFAB (Københavns universitets forskningsgruppe vedrørende alternativ behandling).

Les mer på nettsidene til NAFKAM/NIFAB, www.nafkam.no

NAFKAM hjelper WHO

WHO har utpekt NAFKAM som sitt første samarbeidssenter i Nord-Europa innen folkemedisin og alternativ behandling.

Torgunn Wærås

– Dette betyr veldig mye for oss og er en stadfestelse på vår internasjonale status. For Universitetet i Tromsø er dette en anerkjennelse av at vi tør å gå foran og ligger i front på tema som kanskje kan være kontroversielle.

Det sier professor Vinjar Fønnebø, leder for Nasjonalt forskningssenter innen komplementær og alternativ medisin (NAFKAM) ved Det medisinske fakultet ved UiT.

NAFKAM skal blant annet bistå Verdens helseorganisasjon (WHO) ved å kurse forskere fra hele verden i hvordan man best kan tilnærme seg folkemedisin og alternativ behandling som forskningsområde.

WHO har en rekke samarbeidssenter innen ulike områder. NAFKAM blir ett av WHOs 19 globalt samarbeidende sentre innen "traditional medicine", det vil si innen folkemedisin og alternativ behandling. To av disse er i Europa; i Tromsø og Milano.

Avtalen mellom NAFKAM og WHO gjelder for fire år, men kan bli fornyet hvis partene ønsker det.

Dette er en forkortet utgave av en artikkel som tidligere er publisert på uit.no og forskning.no. Les hele under arkiv på http://uit.no/nyheter

NAFKAM skal blant annet tilby kurs i forskningsmetoder for forskere innen folkemedisin og alternativ behandling. Bildet er fra et tidligere kurs i Beijing hvor Terje Alræk fra NAFKAM underviser kursdeltakere. Foto: NAFKAM

Alternativ behandling og skolemedisin hånd i hånd

For første gang er det forsket på samarbeid mellom helsepersonell og alternative behandlere på norske sykehus. Jo mer nytte pasienten har, dess mer motivert blir sykepleiere og leger til å bruke alternativ behandling og alternative behandlere.

Torgunn Wærås

Samarbeid er i seg selv med på å øke skolemedisineres vilje og åpenhet overfor alternativ behandling.

Forskninga er gjort etter ønske fra flere sykehus, og er gjennomført av Nasjonalt forskningssenter innen komplementær og alternativ medisin (NAFKAM). Etter det NAFKAM kjenner til, er det ikke gjennomført tilsvarende forskning på sykehus i andre land.

En viktig konklusjon fra studien, er at det tar tid å utvikle samarbeid og at man må utvikle tillit til hverandre før et reelt samarbeid kan skje.

Studien viser også hvor viktig det er ikke bare å vurdere biomedisinske suksessmål for å se om alternativ behandling har effekt. For eksempel har helsepersonell som samarbeider med musikkterapeuter sett at pasienter som har mistet språket, begynner å synge, blir roligere og gladere. Leger involvert i akupunkturprosjekt, opplever leddgiktpasienter som ikke er blitt bedre i leddene, men som har fått bedre livskvalitet, sover bedre og ikke lenger har magesmerter.

> *"Utprøvinger av alternativ behandling innenfor helsevesenet i møte mellom helsepersonell og alternative behandlere. Lisbeth Nyborg og Laila Launsø. Universitetet i Tromsø, NAFKAM, skriftserie nr. 5 2008."*

Det gjennomførte studiet inkluderte blant annet Universitetssykehuset Nord-Norge, Nordlandssykehuset, Sykehus Østfold HF i Moss og Fredrikstad og NU-Sjukvården ved sykehusene i Uddevalla og Trollhättan.

Til tross for stadig flere forsøk med samarbeid mellom helsepersonell og alternative behandlere både i Norge og andre land, pågår lite forskning på området. NAFKAM vil nå fortsette å forske på samarbeid mellom skolemedisinere og alternative behandlere både i Norge og Danmark.

Rapporten er tilgjengelig på Munin, UiTs vitenarkiv, se: http://www.ub.uit.no/munin/handle/10037/1402
http://uit.no/nafkam/

Varmt hjerte, kaldt hode

«Hunder til forskning ønskes», kunne Tromsøs innbyggere lese i annonser på midten av 1970-tallet. Dyrene skulle brukes til hjerteforskning.

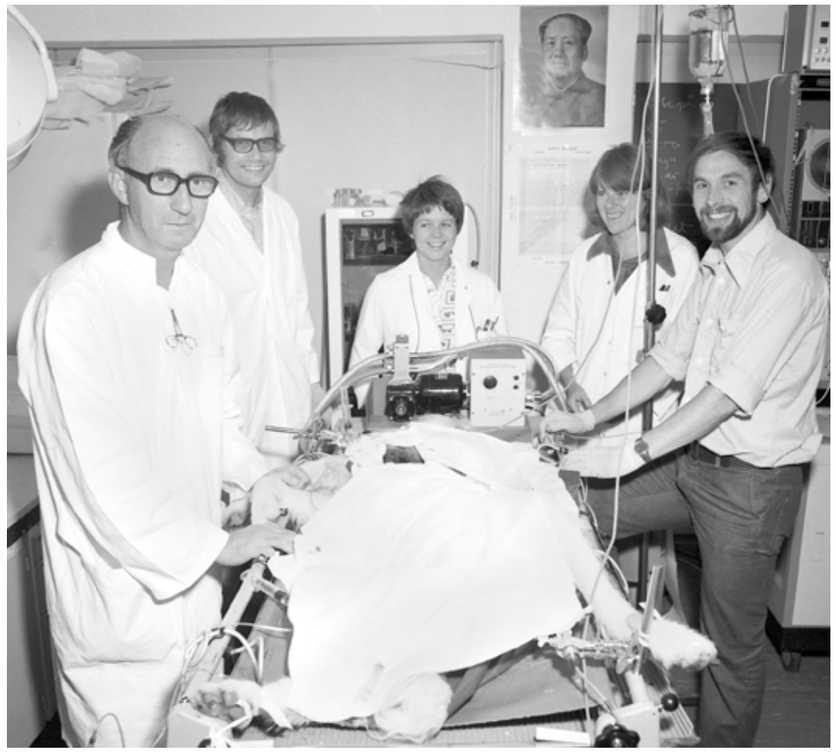
Torgunn Wærås

Hjerteforskning var blant de første forskningsområdene ved Universitetet i Tromsø og Fagområdet medisin. Noe av det spesielle, var at forskere gikk sammen på tvers av faginndelinger og studerte samme fenomen ved hjelp av eksperimenter, klinisk behandling og samfunnsmedisinsk innfallsvinkel. Det er også noe av forklaringen til at hjerteforskningen ved UiT har markert seg både nasjonalt og internasjonalt.

Det tverrfaglige er ikke minst tydelig gjennom Tromsøundersøkelsen, som er en serie befolkningsundersøkelser. Den første ble gjort i 1974 og den sjette pågår nå. Ingen andre steder i verden fins data fra en så stor befolkning som er fulgt opp gjennom over 30 år.

Da Tromsøundersøkelsen startet, var man særlig opptatt av at folk i Nord-Norge hadde mye hjerte- og karsykdom. Hensikten var å finne ut hvorfor, i tillegg til å finne måter å forebygge sykdom på. Oppdagelsen av det gode kolesterol, HDL-kolesterolet, vakte internasjonal oppsikt og er ett av flere banebrytende funn fra Tromsøundersøkelsen.

Fra å fokusere på hjerte- og karsykdommer, har dataene etter hvert blitt brukt til å forske på mange andre områder. For eksempel diabetes, kreft, beinskjørhet, lungesykdommer, demens, psykisk helse, livskvalitet, miljøgifter og smerteføl somhet. Dette speiler også at det er stor bredde i forskningen innen medisin og helse ved Universitetet.

Bildet er fra ca. 1976 og viser operasjonsstua for hjerteforskning. En hund i full narkose ligger tildekket på operasjonsbordet. De som assisterer ved forsøket er fra venstre Jan Rausandaksel, stipendiat Harald Vik-Mo, Elisabeth Børde, Thale Henden og Rudolph Riemersma. Vik-Mo var den første stipendiaten innen eksperimentell hjerteforskning ved UiT. Foto: Bjørn-Kåre Iversen.

Foto: Adnan Icagic, TMU

40 år etter oppstarten har Det medisinske fakultet institutter innen medisinsk biologi, klinisk medisin, samfunnsmedisin, farmasi og klinisk odontologi. Hjerteforskning står fortsatt sentralt, men er bare ett av mange områder som forskerne ved fakultetet fokuserer på.

Begge hjertene i utstillinga er fra mennesker. Det normale hjertet er plastinert; en spesiell teknikk som gjør at preparatet kan ligge i friluft. Det andre hjertet er forstørret på grunn av sykdom, og det er blitt operert inn en kunstig ventil

Fra utstillinga "TING". Foto: Mari Karlstad, TMU

Jubileumsutstillinga "TING" sto på Universitetsmuseet 30. mars – 18. mai. UiTs enheter ble presentert ved hjelp av en ting knyttet til forskning, tekst og bilder. Vår "ting" var to hjerter.

Universitetet i Tromsø 40 år

Medflaket markerer i denne utgaven at det i år er 40 år siden Universitetet i Tromsø ble vedtatt opprettet. Jubileet ble markert ved UiT i dagene rundt 28. mars, datoen for Stortingsvedtaket. Å kunne utdanne flere leger til landsdelen var en viktig begrunnelse for å etablere ikke bare fagområdet medisin, men hele Universitetet i Tromsø. Les mer på side 18-29

Det medisinske fakultet har gjennomgått mange omorganiseringer og endringer opp gjennom tida. Blant annet fins ikke lenger snekkerverkstedet, hvor Egil Olsen jobbet i en årrekke. Foto: Gunnar Graff

MH-bygget ble innflyttet i 1991. Flaggborg 30. mars 2001. Foto: Gunnar Graff

Velferdsbåt med historie

Det medisinske fakultet har hatt egen båt i over 20 år, til glede for mange ansatte ved fakultetet.

Oddvar Bogetvedt

Om vinteren oppbevares båten ved Avdeling for arktisk biologi. På denne tiden av året sjøsettes den, og ligger inntil høsten i småbåthavna ved Polarinsituttet. Alle ansatte ved Det medisinske fakultet kan bruke båten.

Etter flere søknader fra ansatte på tekniske fellesavdelinger, ble den første bevilgningen på 5000 kroner gitt i 1983. Siden den gang har det hvert år blitt bevilget varierende beløp til formålet fra velferdsmidlene. I tillegg samlet en del av de ansatte inn penger ved dugnader i Teoribygget i noen år, i tillegg til å stå for en del av flyttingen fra Teoribygget til MH-bygget.

Den første velferdsbåten ble kjøpt brukt i 1986. Den var noe slitt og vi måtte kjøpe ny motor allerede i 1987. Motoren ble stjålet høsten 1988, men med forsikringspenger og nye bevilgninger kjøpte vi ny motor igjen i 1989. I 1990 kjøpte vi ny båt.

Lån av båten registreres i en utlånsbok hos betjentene på plan 6 i MH-bygget. Her fås også nøkler og parkeringskort (alle som skal parkere bil ved småbåthavna må ha et parkeringskort i vinduet på bilen). Leieprisen er 100 kroner per døgn.

Tom Ivar Eilertsen på EM-avdelinga er hovedansvarlig og kontaktperson for båten. Både han, Terje Stordal på drift, Svein Nergaard og Knut Olsen ved Mekanisk verksted, som sammen har tatt ansvar for båten i over 20 år, fortjener stor takk fra alle brukerne.

Bildet er tatt rett etter kjøp av ny båt i mai/juni 1990. Fra venstre: Torbjørn Søreng, Arne Nygård, Per Prytz, Bjørnar Rafaelsen, Odd-Arne Olsen, Tom Ivar Eilertsen, Oddvar Bogetvedt (i båten), Asbjørn Røsnes, Elisabeth Rasch, Henriette Halvorsen, Svein Näslund, Bent (Pedersen) Bakkan (stående bak), Olav Gebhardt og Kjell Larsen. Foto: Hans Dahlberg

Universitetet blir til - en patologs historie

Leif Jørgensen, professor emeritus ved Avdeling for patologi ved Institutt for medisinsk biologi, var blant de første som kom til Tromsø da Universitetet i Tromsø skulle etableres. Her forteller han sin historie.

Leif Jørgensen

Den første henvendelsen fikk jeg av Peter F. Hjort høsten 1969 som spurte meg hvor mange stillinger man måtte ha i normal- og patologisk anatomi.

Det var nærliggende for Peter Hjort å spørre meg da han hadde vært min veileder under doktorarbeidet noen år tidligere. Senere ble jeg leder av plankomitéen for Teoribygget, som sto ferdig juni 1972. Jeg ble professor ved Universitetet i morfologi 1. oktober 1971 (morfologi tolket som normal og patologisk anatomi). Jeg er fortsatt engasjert ved Avdeling for patologi som professor emeritus med mulighet for å forske, lønnet av trygden og den kommunale pensjonskasse.

Den følgende teksten er utdrag av to artikler som Leif Jørgensen har skrevet om UiTs historie med fokus på patologi. Tekstene er redigert og forkortet (Red.)

Den aller første som foreslo et universitet i Tromsø, var grosserer Hans A. Meier fra Mo i Rana, som allerede i 1918 mente at det burde etableres et universitet i Nord-Norge, i Tromsø. Men først i 1962 ble det satt ned en komité for å utrede dette, og komiteen konkluderte i 1965 med at det burde være et universitet i Tromsø. 28. mars 1968 vedtok Stortinget som kjent å etablere Universitetet i Tromsø.

Det ble opprettet et interimsstyre ledet av professor i indremedisin, Peter F. Hjort. Interimsstyret foreslo en provisorieplan som gikk ut på at basalfag og kliniske fag skulle være tett integrert. Historien om patologi i Tromsø er nært knyttet til utviklinga av UiT, og allerede før provisorieplanen ble presentert, hadde de første diskusjonene om patologi funnet sted.

Provisorier

Universitetet startet i 1972 i provisorier etter interimsstyrets plan. Tanken var å komme i gang med universitetsfunksjonene så snart som mulig. De medisinske fagene skulle utnytte de eksisterende sykehuslokalene sør i byen, og i tillegg skulle det føres opp et nybygg, Teoribygget, like ved sykehuset. Bygget skulle inneholde midlertidige lokaler for undervisning, forskning og laboratorieservice.

"Nøkkelmannen" Leif Jørgensen (t.v.) blir hedret for sin innsats av Johan B. Steen. Foto: Bjørn-Kåre Iversen

Personellet skulle grupperes i tre institutter, Institutt for medisinsk biologi, Institutt for klinisk medisin og Institutt for samfunnsmedisin. Innen hvert institutt skulle staben ikke være i separate avdelinger, men jobbe sammen som grupper av forskere under én administrasjon. Ved Institutt for medisinsk biologi skulle det være grupper innen klinisk kjemi, biokjemi, fysiologi, mikrobiologi, immunologi, farmakologi og morfologi. Morfologi skulle inkludere normal og patologisk anatomi. Ledere for Morfologisk seksjon var patologene Rolf Seljelid, Helge Stalsberg og Leif Jørgensen, samt patolog og anatom Kirsten Osen, hovedansvarlig for anatomidelen. I tillegg ble det etablert såkalte begynnerstillinger og mellomstillinger i patologi og anatomi.

Sammen med representanter for de øvrige fagene planla man:

✓ medisinsk studieplan i 4 stadier hvor den tradisjonelle delingen mellom de medisinske fagene ble brutt og undervisningen sentrert om organene. Undervisningen begynte høsten 1973 med 40 studenter

✓ medisin grunnfag for ikke-medisinere som trengte innsikt i medisinsk terminologi og tankegang. Undervisningen begynte i 1972, også med 40 studenter.

✓ Oppføring av permanente universitets- og sykehusanlegg på universitetstomten nord på Tromsøya. Planleggingen startet september 1972.

Det røde rommet

I undervisningen av de morfologiske fagene satset man sterkt på å bygge opp en samling av naturtro modeller og spesielt prepararte organer med typiske patologiske forandringer. En særlig stor og fortjenestefull innsats på dette området ble gjort av en britisk patolog, Michael Kearney, rekruttert til Tromsø i 1973 som overlege og amanuensis. Hans samling er blitt en vesentlig støtte i undervisningen og er i realiteten også blitt et patologisk-anatomisk museum av høy klasse, besøkt av skoleklasser og andre i alle aldersgrupper.

For å svare på departementets ønske om at undervisninga i medisin skulle starte så raskt som mulig, introduserte fagområdet medisin allerede høsten 1972 et ettårig grunnkurs i medisinske temaer for ikke-leger som trengte medisinsk kunnskap. Studieplanen ble organisert etter organkurs-modellen og morfologiske tema skulle være en viktig del. For forskerne i morfologi ble undervisninga på grunnkurset en interessant oppgave som ga erfaring og incentiver som ble nyttige i undervisninga av studentene på profesjonsstudiet i medisin. Morfologisk avdeling ble etter få år delt i to. Den ene delen beholdt navnet Morfologisk avdeling, ble ledet av Helge Stalsberg og Leif Jørgensen, og opprettholdt den nære kontakten med servicefunksjonene. Den andre delen ble en ren forskningsavdeling, senere kalt Avdeling for eksperimentell patologi og anatomi, ledet av Rolf Seljelid og Trond Eskeland. Sistnevnte etterfulgte Kirsten Osen i 1976.

Ing. Roald Johansen ved elektronmikroskopet på Teoribygget. Foto: Bjørn-Kåre Iversen

Allerede ved innflytningen i Teoribygget var det en elektronmikroskopisk seksjon, og det faglige ansvaret ble tillagt Morfologisk avdeling, selv om seksjonen ble definert som en fellesressurs for hele universitetet.

Anatomisk avdeling er i dag et patologisk-anatomisk museum av høy klasse. Grunnlaget ble lagt av en britisk patolog, Michael Kearney. Foto: Bjørn-Kåre Iversen

Raskt i sving

Forskningen i de morfologiske fagene kom fort i gang. De korte avstandene i Teoribygget mellom fagene og det brede samarbeidet om undervisningen førte naturlig med seg et tverrfaglig samarbeid om mange forskningsoppgaver. Forskningen ble stimulert ved relativt gode økonomiske betingelser og en stor, moderne utstyrspark.

Før Universitetet i Tromsø ble grunnlagt, hadde ikke sykehuset i Tromsø noen patolog og prøver ble sendt til laboratorier i Oslo. Det var derfor opplagt at forskerne innen morfologi måtte involveres i diagnostisk patologi. Laboratorietjenestene innen patologi startet sommeren 1972, få uker etter at staben hadde flyttet inn i Teoribygget. Etter tre år undersøkte laboratoriet blant annet prøver fra alle sykehusene i Troms og Finnmark i tillegg til prøver fra primærhelsetjenesten.

Ny æra

Allerede høsten 1972 ble planleggingen av det permanente medisinske anlegget (fakultet og universitetssykehus) startet opp under ledelse av Leif Jørgensen. Høsten 1991 sto anlegget klar til innflytning med MH-bygget og universitetssykehuset i Breivika. Det betydde en ny æra også for de to patologirelaterte avdelingene, som ble fordelt på to etasjer. Innflytningen var en betydelig psykologisk stimulans, både ved at man kom i nye, romslige og vakre lokaler, og at utstyrsparken i vidtgående grad ble fornyet. Flere ble ansatt og nye funksjoner kom til.

I 1991 sto det permanente medisinske anlegg klar til innflytning. Det betydde en ny æra også for de to patologirelaterte avdelingene. Foto: Carl-Steinar Jenssen

En slik funksjon var rettsmedisin. Et professorat i faget ble opprettet og Leif Jørgensen tiltrådte i 1993, knyttet til Morfologisk avdeling. Identifikasjon av personer og biologiske spor ved hjelp av DNA-analyser er blitt tatt opp ved avdelingen i et begrenset omfang. I slutten av august 1996 fikk avdelingen en "ilddåp" med flyulykken på Svalbard og identifiseringen av de 141 omkomne. Rettsmedisinere sørfra deltok også i arbeidet.

Antall studenter, både i medisin og medisin grunnfag, er økt etter innflytningen i nye lokaler, og har medført en ikke ubetydelig økning av undervisningsbelastningen.

Til tross for at de patologirelaterte avdelingene kan se tilbake på det som er utrettet med tilfredshet, er følelsen blandet med bekymring for fremtiden. Man ser truende skyer med økonomiske innstramninger, manglende rekruttering, dalende interesse for medisinsk undervisning og forskning, og særlig forskning innen patologi.

Universitetsmiljøet i Tromsø har vært favorisert, og det har resultert i faglig sterke miljøer. Men miljøene er også sårbare, og kan rives ned i løpet av kort tid dersom rekruttering av nøkkelpersoner svikter.

Hvis du vil lese mer detaljert, finner du mer om historien på Internett, under Avdeling for patologi, Institutt for medisinsk biologi.

Leif Jørgensen deltok selvsagt under UiTs 40-årsfeiring. Her danser han med kona under arrangementet i MH-bygget 28. mars. Foto: Maja Sojtaric

Seksogtredve, syvogtredve år eller noe sånt

Dette vil jeg gjøre ganske personlig, ikke fordi min historie er så enestående, omvendt, fordi jeg tror den i hovedtrekk er ganske typisk for oss som var med fra begynnelsen. Og begynnelsen, det er for oss 1971, 72, 73, da det ble et konkret universitet i Tromsø, noe å ta på, personer, hus, lærere, undervisning, forskning.

Rolf Seljelid

Ingen gjennomlevde sommeren 1972 uten å få merker for livet, skriver professor Rolf Seljelid i dette tilbakeblikket på historien til Fagområdet medisin/Det medisinske fakultet. Foto: Bjørn-Kåre Iversen

Mitt eget første konkrete minne er fra (juni?) 71 da jeg var oppe for å hilse på dem som allerede da var på plass, og se på forholdene. Jeg fikk låne direktørens – Willy Hauglis – tjenestebil. Den hadde det norske riksvåpenet malt på døren, og da jeg på en liten sightseeing skulle om bord på ferja over Ullsfjorden, kom kapteinen ned fra brua og gjorde honnør!

Så ble jeg utnevnt i august 71 og fikk brev fra Kongen. For meg som kom fra ganske enkle, u-akademiske forhold, var det en veldig stor ting. Det betød at Kongen, det Norske Rikes fokalpunkt, institusjonen fra Slaget ved Svolder, Stiklestad, Stamford Bridge, 1814, april 1940 – regnet med at jeg ville gjøre mitt beste!

Klinikerne var på plass først. Jeg tror John Anton Johnson ble utnevnt i april 71, og derefter andre. Vi fra basalfagene hadde ingenting å gå til, vi måtte vente til Teoribygget stod ferdig på Strandvegen mai 72. Jeg fortsatte i min stilling på Radiumhospitalet et års tid. (Og gikk ned til halv lønn da jeg flyttet nordover. Pytt, pytt!)

Innflyttingen i Teoribygget er verdt noen ord. Hvis alle skulle ha kommet samtidig, og samtidig med alt utstyret, ville det blitt fullstendig kaos. Vi bestemte at det først skulle komme én eller to fra hver gruppe. Disse skulle gå på avdelingene og sette merkelapper hvor ting skulle stå, derefter en liste over det som skulle på plass, sjekke om det var kommet eller manglet – og derefter kunne flere komme, og bære opp det som trengtes fra det provisoriske lageret. I løpet av juli var vi fullt arbeidsdyktige. Kanskje det er rekord! Jeg snakket en gang med en av lederne ved Pasteur-instituttet. Å flytte tvers over gata hadde tatt dem to år.

Og midt oppi dette, så var det godvær hele tiden, sol og døgnåpent i enhver forstand. Festen gikk. Parforhold sprakk og nye ble dannet. Ingen gjennomlevde sommeren 1972 uten å få merker for livet.

Apropos lageret. Én ting som sikkert virker utrolig nu for tiden er at vi hadde praktisk talt økonomisk carte blanche det første året. Vi kunne kjøpe hva vi ville og ansette folk i vilden sky. Så vi bestemte oss for å etablere et reservelager. Det var langt til nærmeste butikk og ingen kunne vite hva fremtiden ville bringe, så det var best å ha litt å gå på. I mange år efterpå hadde vi et svært lager av kjemikalier, glassvarer, kontorrekvisita, reservedeler osv. osv. – som ikke forekom i noe offisielt regnskap!

Øyeblikkelig samling av så mange begavede, dynamiske, unge sterke mennesker på en liten flate kunne ikke gå helt uten gnisninger. Egentlig er det merkelig hvor lite trubbel det ble. Noen ganger ble det nødvendig å sette ned foten for folk som hadde for mye ekspansjonstrang på andres bekostning. Alle var ikke så nøysomme som Arnoldus Schytte Blix som hadde kontor i et bøttekott. Og så var det nøkkelstriden. Før vi kom til Tromsø, hadde diverse komitéer vært i arbeid. Nøkkelkomitéen hadde sittet i Oslo og sett på tegninger og bestemt hvem som skulle ha adgang hvor – og delt ut nøkler derefter. Da vi kom på plass, sprakk dette selvfølgelig. Enkelte kom ikke inn på egen lab, eller på avdelingskontoret, det ble en opphetet krangel, nøkkelkomitéen truet med å saksøke regelbryterne på grunnlag av åndsverksloven. Til slutt bestemte instituttlederen – som hadde stilt som krav for å ta valg at han var diktator inntil han ble sparket – at alle avdelingsledere skulle ha generalnøkkel! Hvilket naturligvis var stikk i strid med nøkkelkomitéens filosofi, men det fungerte.

Året 1972-73 gikk også med til å forberede studiet, studiene. Det var bestemt at vi skulle undervise organ-

"Og studentene var utmerkede de, og det ble folk av dem også, og overleger og professorer av dem rundt omkring, efter at de hadde skjønt at "Das Kapital" ikke er den boka du skal ta frem når noen har beinbrudd." Foto: Bjørn-Kåre Iversen

vis, altså ikke fagvis. Det var uvanlig, lærebøkene var konstruert efter fag, alle var uvant med dette, men det gikk brukbart. August 73 kom medisinerstudentene. Mange av de nyansatte lærerne hadde ikke hatt så mye å gjøre med studenter før, eller de var misfornøyd med ordningene der de kom fra, og gikk omkring og gakket som gjess som ikke har egne kyllinger. Så kom de. Med plakater! "Knus staten", "Front mot lærerne". De fleste av oss holdt på å le oss i hjel, men en del av de mest gakkete av lærerne tok det tungt. Og studentene var utmerkede de, og det ble folk av dem også, og overleger og professorer av dem rundt omkring, efter at de hadde skjønt at "Das Kapital" ikke er den boka du skal ta frem når noen har beinbrudd. Medisinen har en vidunderlig, av og til skremmende evne til å normalisere folk.

Så ble det langsomt hverdag. Først var det tanken at vi skulle ha tre sterke institutter, IKM, IMB, ISM, med to spesialiserte overbygninger: Fagstyret for faglig koordinering og budsjett,

12 LØRDAG 27. MAI 1978

Jubileum i Galleri 71

— Av Ellen Pellestad og Tore — representert i Galleri 71 siden — Reinert Grønnestvedt og Kristiansen (foto) — utstillingsvirksomheten startet. — Anniken Gabrielsen med «Nord»

"Galleri 71" var et rent amatørtiltak for å få billedkunst inn i universitetsmiljøet. Efter 10 år ble vi lei og sluttet, mest pga. bakvaskelser fra visse kretser i småbyen Tromsø."

Studiestyret for studiene. Det gikk naturligvis ikke, avdelinger som er den egentlige funksjonelle enheten fantes formelt sett ikke, grensene mellom institutt, fagstyre, og studiestyrets kompetanse var og ble uklare. Efter år med problemer, diskusjoner, krangel og tusenvis av bortkastede arbeidstimer fant man tilbake til noe som ligner den gamle modellen med fakultet, institutter og avdelinger. Men ennu diskuteres "ny-ordninger". Er det noe jeg virkelig mener vi har gjort feil, så er det de ørkesløse diskusjonene om dette. Og det kommer mye av at man ikke har gjort det som en erfaren amerikansk leder av en topp-institusjon sa til meg en gang: "Define the end product". Beskriv på én eller to linjer hva en organisatorisk enhet skal levere, og organisér efter det. Aldri efter hva som ser pent ut på et A4-ark og aldri lange beskrivelser, da vet du at du ikke forstår situasjonen og da blir det trubbel.

Noe som lenge beholdt stemningen fra de første par årene var julefesten, noen år kalt kalkuniaden, med utlø-

Nils Skare underholder sin borddame. Foto: Bjørn-Kåre Iversen

pere som BrødFæsten, organisert av Brødnemnda. Jeg kommer aldri til å glemme Nils Skare synge "Sov Dukke Lise" med en rå fyllerøst som fikk det til å gå kaldt nedover ryggen. Og så Galleri 71. Et rent amatørtiltak for å få billedkunst inn i universitetsmiljøet, alt sammen basert på frivillighet, medlemskap, kontakt med kunstneren, arrangement av alt, transport, salg, penger, invitasjon og underhold av kunstneren. I flere år var vi galleriet med nest størst omsetning i Norge (bare Haaken i Oslo var større). Ingen provisjon, var det rart at kunstnerne ble glad i oss, oftest lutfattige, vant til 40 % provisjon for avlønnet administrasjon. Efter 10 år ble vi lei og sluttet, mest pga. bakvaskelser fra visse kretser i småbyen Tromsø.

Og nu. Hvordan er det nu? Univer-

"Noe som lenge beholdt stemningen fra de første par årene var julefesten, noen år kalt kalkuniaden, med utløpere som BrødFæsten, organisert av Brødnemnda." Foto: Bjørn-Kåre Iversen

sitetet har vokst. Fakultetet har vokst. Byen har vokst. Verdens minste storby er den blitt, med over 100 morsmål, to (snart én!) akademisk institusjon, ett eller to eller tre teatre, konserter, berømt filmfestival, fremstående musikkmiljø, masse folk som vet mye, bønder, fiskere, reingjetere – og så den store, store, evige naturen omkring oss, den eneste by i Norge man kan bo i, med æren i behold.

Nu står det store utfordringer foran oss, ikke minst for fakultetet. Og det nytter ikke å organisere seg ut av problemene. For meg, som er innenforutenfor er det helt tydelig at fakultetet er kraftig underfinansiert. "It's the money, stupid!" Men det har sett svart ut før også. Og klarer folk å mobilisere litt av kraften og fandenivoldskheten fra 70-åra koblet til innsikten i hva en ny tid krever, så går det bra, veldig bra!

Bildene er valgt ut av redaksjonen

"Vi fra basalfagene hadde ingenting å gå til, vi måtte vente til Teoribygget stod ferdig på Strandvegen mai 72." Foto: Bjørn-Kåre Iversen

Ingen pause for Paulsen

– Fakultetet, det er jo barnet mitt, det, sier May Liss Paulsen, mens det glimter i en tåre i øyekroken. Hun har fulgt fakultetet siden 1971, helt fra den tida da fagområdet medisin var innlosjert på noen få kontorer ved Institutt for kjemi ved Universitetet i Oslo.

Torgunn Wæråas

– Jeg har fått nye utfordringer hele tida, og å orientere meg vekk har aldri vært aktuelt, sier May Liss Paulsen, som har vært ansatt ved Universitetet i Tromsø i snart 37 år. Foto: Bjørn-Kåre Iversen

Hvis du nevner May Liss Paulsens navn ved Det medisinske fakultet, eller ved Universitetet i Tromsø for øvrig, vil svært mange vite hvem vi snakker om. Hun omtales ikke som en "institusjon i institusjonen" uten grunn. I alle år har hun vært en del av administrasjonen ved Fagområdet medisin, som fra 1997 ble omdøpt til Det medisinske fakultet. Alltid i staben til fakultetsdirektør og dekan, først som altmuligkvinne, etter hvert som konsulent med mer spesifikke oppgaver. En av de oppgavene som tar stadig mer tid, er å ha det praktiske ansvaret for disputaser. Det blir stadig flere av dem.

Får i ulveklær

Det er nok ikke fritt for at noen syns hun er litt fryktinngytende, for hun kan virke morsk. Kommer det et menneske innom som hun ikke har sett før, og som ser seg litt undrende rundt, kan det tenkes at det lyder en streng stemme: Hva gjør du her? Hvem ser du etter?

Ulv i fåreklær er det noe som heter, men her har vi kanskje å gjøre med et får i ulveklær. For under den litt strenge minen skjuler det seg en ganske sjenert og altfor snill person, ifølge henne selv. På realskolen var hun riktignok enkelte læreres lille mareritt og provoserte så godt hun kunne i timer hun kjedet seg. Da satte hun boka demonstrativt opp på hodet, tok den ned igjen så snart læreren ba henne om det, men straks etter var den oppe igjen. Helt til læreren ropte "Ut!". Det skjedde mer enn én gang. Allerede på folkeskolen stelte hun seg slik at hun måtte sitte igjen og pugge salmevers.

– Men du er for snill, altså?

– Ja. Jeg er ikke så god til å si nei, skjønner du. Det er først nå de siste årene at jeg har lært det. Før i tida var det alltid ja, ja, ja.

– Men jeg vet godt at jeg kan være veldig markant, altså. Jeg sier hva jeg mener, bang, bang, bang. Jeg gjorde et valg for mange år siden, etter en periode hvor jeg skulle være så diplomatisk og vennlig at jeg ble helt utslitt av det. Da måtte jeg velge om jeg skulle gå rundt grøten og prate masse skit, eller om jeg skulle være direkte. Jeg har valgt å være direkte. Jeg prøver ikke å såre andre mennesker, men det kan skje når man er så direkte som meg. Da blir jeg lei meg og ber om unnskyldning.

Livgivende søster

Når vi likevel er inne på egenskaper, skynder vi oss å tilføye at hun av kolleger beskrives som sterk, bestemt, litt hemningsløs, dyktig, nysgjerrig, uredd og morsom. Hun holder hodet kaldt i alle slags situasjoner og er flink til å organisere. Dessuten liker hun å lage mat, og det går rykter om en fantastisk god pizza. May Liss nyter festlige lag og slår seg gjerne løs, ikke minst på dansegulvet – eller på dekk sammen med en kaptein i greske farvann. Hun er veldig glad i å reise, har vært mange ganger i USA og reiser rett som det er på ferie sør i Europa.

Og så er hun veldig glad i og knyttet til familien sin. En helt spesiell relasjon har hun til sin tre år yngre bror, som for noen år siden fikk vite at han bare hadde to år igjen å leve. Han hadde lymfekreft. Takket være et forskningsprosjekt, fikk han mulighet til å få donert stamceller før dette ble vanlig i Norge. May Liss hadde best match av de to søstrene, og hun og broren dro til USA for å få gjennomført operasjonene som skulle til. Broren lever fortsatt.

– Jeg fikk bidra til å redde livet hans, og det er jeg veldig glad for. Det var en selvfølge å hjelpe. Det var ganske enkelt ikke noe alternativ å la være.

Tilfeldig kjærlighet

Den myndige damen fylte nettopp 66 år, men hvis formen holder, vil hun jobbe til hun blir 70.

– Hvis jeg ikke møter den store kjærligheten, da. For da slutter jeg på flekken og lever det gode liv på reiser rundt om i verden!

Og så ler hun litt av den karakteristiske latteren sin.

Den store kjærligheten møtte hun tidlig i livet, røper hun, selv om det ikke ble de to. Det lengste "kjærlighetsforholdet" for May Liss skulle vise seg å bli til jobben. Men at hun skulle havne ved Universitetet i Tromsø og bosette seg permanent i barndommens by, var bare en tilfeldighet.

Hun var 29 år og ganske eventyrlysten etter å ha bodd mesteparten av livet i Tromsø, bortsett fra ett år i København og ett år på husflidskole i Målselv. Det var politi hun tenkte å bli, men synet var for dårlig. Derfor ble det kontorarbeid i politiet i stedet, de siste årene med noen ekstra utfordringer fordi det ikke fantes kvinnelig politi i området. Da kjørte hun politibil og var med på ransakelser og den slags. Men nå var hun klar for noe nytt. Nå skulle hun til Tigerstaden, på jakt etter nye utfordringer. Lite visste hun at eventyret skulle oppsøke henne i stedet, i form av nyskapningen Universitetet i Tromsø.

Hektet for livet

– Jeg hadde forlatt Tromsø for å slå meg ned i Oslo, og jobbet ved Studentsamskipnaden. Men så skulle Universitetet i Tromsø etableres. Via en tante ble jeg spurt om jeg kunne tenke meg å bli med på oppbyggingen. Det kunne jeg ikke si nei til.

Slik gikk det altså til at May Liss Paulsen, eller Mayen som mange kaller henne, i september 1971 havnet i leide lokaler på Blindern ved Universitetet i Oslo, for å bli med på oppbyggingen av fagområdet medisin ved UiT.

– Du ble ikke fristet til å begynne å jobbe ved Universitetet i Oslo i stedet, da?

– Nei, langt ifra! Jeg ble så hektet på det jeg fikk være med på, at jeg bare tenkte jobb og etablering av Universitetet. Jeg kom hjem i ni-ti-tida om kvelden hver eneste dag i flere måneder, sovnet momentant, og så var det rett på jobb igjen. Men det var ny giv og nye utfordringer hver dag.

Starten handlet om å bygge opp instituttadministrasjonene for klinisk medisin, medisinsk biologi og samfunnsmedisin. Alt skulle helst gå raskt og smidig og det var få reglementer å forholde seg til på den tida. Sunn fornuft kombinert med spanske løsninger ble resepten i lang tid.

– Jeg gleder meg til at noe av dette kan bli rutiner, husker jeg at jeg sa til Harry Eliassen (datidens fakultetsdirektør red.anm.).

Den lille staben, som besto av Paulsen og Eliassen, dro nordover og flyttet inn i Teoribygget våren 1972. Bygget ligger der fremdeles, nesten i strandkanten nedenfor Fylkeshuset i Tromsø. Men den gangen var det flunkende nytt, bygd for å romme Fagområdet medisin i umiddelbar nærhet til datidens sykehus.

Ett av de første oppdragene May Liss Paulsen fikk etter flyttinga, var å fylle et stort lagerrom med rekvisita. Det var løp og kjøp, uten noen annen ordre enn at hun skulle skaffe alt man ville komme til å trenge etter hvert som flere og flere nyansatte strømmet på. De kom i puljer ut over året. Og så kom de første medisinstudentene, høsten 1973. Radikale, sådanne.

Fellesskap

– Det var nær kontakt mellom studenter og ansatte. Vi var jo så få, og alt var oversiktlig. Nei, det var fantastiske år i Teoribygget med godt samhold og tette bånd. Det var nybyggerånd og alle sto på 100 %, mimrer veteranen.

Hun husker hvor stort hun syntes det var da hun kunne bytte ut den første IBM-maskina som var så tung å skrive på, til en maskin med rettetast. Og da stensilmaskina ble erstattet av en kopimaskin med sorteringsfunksjon, var himmelriket nær. De første budsjettene hadde et visst kunstnerisk preg – de var lakket, klippet og limt. Slik var det helt til PC-ene ble tatt i bruk på slutten av 80-tallet. Et slit var det, og mye jobbing.

Men også mye moro. Blant annet på de tradisjonelle julefestene, som har vært arrangert årlig siden 1976. Folk lo så de skreik, ofte fordi ISMs eget radarpar, Olav Helge Førde og Georg Høyer, anerkjente professorer med velutviklet humor og lite selvhøytidelighet, slo til med sine sketsjer.

May Liss har vært primus motor for julefestene i alle disse årene.

– Min kongstanke med julefestene har vært å samle alle på tvers av fag og institutter, slik at folk kunne bli kjent med hverandre. Altfor mange sitter på hver sin tue i det daglige. Bare noen få vandrer mellom, sier May Liss, som også har tatt initiativet til å ha felles sommerlunsjer ved fakultetet.

Savner informasjon

I 1991 sto MH-bygget på campus i Breivika klart for innflytting. Men kulturen og intimiteten som var i veggene i Teoribygget, lot seg ikke flytte. Hadde May Liss vært fakultetsdirektør, ville hun ha forsøkt å samle folk mer og satset mye på informasjon.

– Fakultetet er blitt så stort og vi er så mange. Vi må unngå at vi ansatte sitter i hver vår krok og lurer på hva som skjer. For å kunne tenke konstruktivt og få nye ideer, er det viktig å være oppdatert og orientert. Folk må føle at de har en tilhørighet. Har man det, vil man også jobbe mot felles mål for å få et godt universitet.

Når hun blir spurt om hvorfor hun er blitt værende i alle disse årene, er hun rask til å svare.

– Det har vært fantastisk å følge utviklinga. Jeg har fått nye utfordringer hele tida, og å orientere meg vekk har aldri vært aktuelt. Jeg føler at jeg har fått være med på å bygge opp noe viktig, og har lagt ned mye energi her. Det er nesten sjela mi, dette. Barnet mitt. Og en god arbeidsplass har det alltid vært. Jeg har aldri angret på at jeg begynte ved Universitetet i Tromsø. Aldri!

På tampen:

– Hva gjør du helst når du skal slappe av?

– Sitter i en god stol og ser på TV, helst sport, liker en god fotballkamp. Eller jeg leser.

– Hva er favorittstedet ditt ved UiT?

– Lysgården i MH-bygget, et flott sted som kan omskapes til alt mellom nattklubb og torg.

– Hva spiser og drikker du helst?

– Sunn kost. Grovt brød, mye grønnsaker, frukt, kjøtt og fisk.

– Hvordan vil vennene dine beskrive deg?

– Til å stole på, lojal, pliktoppfyllende, direkte og bestemt, lyttende og morsom.

– Hva hadde du lyst til å bli som voksen da du var liten?

– Designer. Jeg ville sy klær og starte egen butikk.

Veteranene ved fakultetet

Nær 130 av fakultetets rundt 700 ansatte har vært ved Universitetet i 20 år eller mer. I lista nedenfor, presenteres disse veteranene.

Først på lista, med ansettelse allerede i april 1971, står fotograf Bjørn-Kåre Iversen. Den siste som ble ansatt for 20 år siden, med startdato 1. desember1988, var Bård Smedsrød, i dag leder ved Institutt for medisinsk biologi. Lista er hentet fra Universitetets lønns- og personalsystem, og vi tar forbehold om feil.

IVERSEN BJØRN-KÅRE	30.04.1971
HOLM TURID	30.04.1971
NÆSLUND SVEIN	12.08.1971
PAULSEN MAY LISS	13.09.1971
NILSEN KIRSTEN SYNNØVE	10.11.1971
BJØRKLID EIRIK	19.12.1971
RØSNES ASBJØRN OLE	01.03.1972
HENDEN THALE	30.04.1972
NESS JOHN	01.06.1972
BØRDE ELISABETH	30.06.1972
ECKEY TOVE	05.10.1972
HUSEBY NILS-ERIK	15.11.1972
RASMUSSEN KNUT	01.03.1974
MJØS OLE DANBOLT	01.06.1974
JÆGER RAGNHILD	01.06.1974
STRAUME BJØRN KÅRE	15.01.1975
ARNESEN EGIL	26.05.1975
FØRDE OLAV HELGE	01.01.1976
BOGETVEDT ODDVAR	21.01.1976
SVENSSON BIRGIT	01.04.1976
DAHL SVEIN GUNVALD	01.04.1976
NÆSLUND BERIT	16.08.1976
BAKKELUND WENCHE HELEN	23.08.1976
JOHNSEN ROAR	01.01.1977
SØRENG TORBJØRN	01.03.1977
MADSEN DAGNY L	01.07.1977
NILSSEN ODD-RAGNAR	06.03.1978
NERGÅRD SVEIN H	01.05.1978
HANSEN VIDJE	10.11.1978
GRAFF GUNNAR E	01.01.1979
STEINNES KNUT	01.01.1979
BLIX ARNOLDUS S	01.01.1979
LOENNECHEN THRINA	01.09.1979
BERTHEUSSEN KJELL H.	01.09.1979
YTREHUS INGUNN	01.10.1979
KRÆMER NINA	15.10.1979
NYGÅRD LILLIAN	11.12.1979
OLSEN JAN ABEL	01.05.1980
OLSEN RANDI	08.09.1980
MALTAU JAN M	01.11.1980
BJERTNÆS LARS J	01.12.1980
STOKKAN KARL-ARNE	01.01.1981
MELLGREN SVEIN IVAR	01.08.1981
MERCER JAMES	01.09.1981
KRISTIANSEN SIGRID	28.09.1981
FØNNEBØ VINJAR MAGNE	01.04.1982
FØNNEBØ VINJAR MAGNE	01.04.1982
ØIAN PÅL	15.04.1982
ENOKSEN LISBETH N	18.05.1982
HAMRAN TORUNN	05.08.1982
JENSEN EINAR	01.01.1983
SAGER GEORG B	01.10.1983
MYKLEBUST JORUNN	01.05.1984
EILERTSEN TOM IVAR	06.12.1984
YTREHUS KIRSTI	16.07.1985
NILSEN MARIT NINA	29.07.1985
JORDE ROLF	12.08.1985
SELNES INGER LISE HANSEN	28.08.1985
WILLASSEN NILS P	01.12.1985
GILBERT MADS	15.03.1986
BOLLE ROALD	01.05.1986
LAUKLI EINAR	01.05.1986
SØRLIE DAG GLEN	01.05.1986
HAUGLI KARI B.	01.05.1986
MOENS UGO LIONEL	01.05.1986
INGEBRETSEN OLE C	01.05.1986
ØSTERUD BJARNE	01.05.1986
REKVIG OLE PETTER	01.05.1986
HEEN TOVE ERIKSEN	01.05.1986
BERG ELI	01.05.1986
ANDERSEN SISSEL	01.05.1986
ANDERSEN SISSEL	01.05.1986
AASEBØ ULF	15.05.1986
DUE JR. JAN	15.05.1986
HOTVEDT RAGNAR	15.05.1986
GUTTEBERG TORE JARL	01.06.1986
BROX JAN	01.06.1986
HØYER GEORG	01.06.1986
JOHANSEN STEINAR	25.06.1986
JOHANSEN TERJE	02.07.1986
NJØLSTAD INGER	07.07.1986
FOLKOW LARS	10.07.1986
REVHAUG ARTHUR	15.08.1986
LARSEN TERJE	16.08.1986
HEGGÅS HEIDI	31.08.1986
SUNDSFJORD ARNFINN	22.09.1986
RINNE ARI ENSIO	01.10.1986
GIÆVER ELIN	01.10.1986
LUND EILIV	03.10.1986
WIFSTAD ÅGE	20.10.1986
CHRISTOFFERSEN TERJE	24.11.1986
LINDAL SIGURD	01.12.1986
JOHANSEN ODDMUND	01.01.1987
VEPSA ANJA INKERI	01.01.1987
FURUMO GERD SISSEL	02.01.1987
NILSSEN EILIF JAKOB	06.01.1987
OLSEN KNUT OLE	09.02.1987
HJALMARSEN AUDHILD	12.02.1987
HENRIKSEN NILS ODDBJØRN	16.02.1987
KARLSTAD JORUNN	30.03.1987
NORDØY ERLING SVERRE	01.06.1987
HOFOSS DAG	01.06.1987
UHLIN-HANSEN LARS	01.08.1987
MYRMEL TRULS	01.09.1987
AARAAS IVAR JOHANNES	01.09.1987
AARAAS IVAR JOHANNES	01.09.1987
OLSEN JAN OLE	15.10.1987
MATHISEN BENTE	12.01.1988
MELHUS MARITA	01.03.1988
BAKKEVOLD JOHNNY	01.04.1988
ELSTAD INGUNN	01.04.1988
VIK OLE	01.05.1988
BRENN TORMOD	01.05.1988
FLORHOLMEN JON	01.06.1988
DAHL INGER MARIE	01.06.1988
OLSEN ODD-ARNE	20.06.1988
BREMNES ROY M.	01.07.1988
EL-GEWELY MOHAMED RAAFAT	01.07.1988
SYLTE INGEBRIGT	15.07.1988
EVJEN GRY	10.08.1988
LØVAAS ERIK	15.08.1988
OUTZEN HEIDI	22.08.1988
BERGHEIM FREDRIK K	01.09.1988
NORUM JAN	01.10.1988
GASIOR-CHRZAN BARBARA	10.10.1988
WIESENER SOLVEIG	07.11.1988
SMEDSRØD BÅRD	01.12.1988

Minner fra fotografens arkiv

Kalkuniaden og litt til

Arne og Magnhild Nordøy, Anseth og ukjent.

Knut Schrøder, Turid Holm, Guri Eggseth, Per Schanke og ukjent.

Johann B. Steen avduker portrett av formann Rolf (Seljelid). Legg merke til det hvite feltet, "Tjen folket".

Infosjef Helge. Sønneland handler i baren hos Arnfinn Aulie.

Helge Stalsberg, ukjent, Bjarne Østerud og Anne Britt Otnes.

Bilder fra Elisabeth Børde og Thale Henden:

Atriumsfestene var fine. Dans på taket i midnattssola og is til drinkene i badekaret.

Kafe sliternes paradis. Fra v.: Hanne Bjørnstad, Elisabeth Richartsen, Kirsti Forsdahl, Elisabeth Børde, Eva Jacobsen, Ole D. Mjøs, Torkjel Tveita, Harald Strand og bakhodet til Terje Larsen.

Hverdagen

Det første AV-kurset planlegges. Fra v. Bjørn-Kåre Iversen, Per Evtun og sittende Finn Birkeland.

Innsamling av stoff til kursene. Fra v. professor Kirsten Osen, Finn og Bjørn-Kåre.

AV-avd. har produsert to nasjonale utstillinger. Her bilder fra åpningen av Hjerteutstillingen ved Tromsø Museum. Den ble også trykt som plakatutstilling og gikk landet rundt. Den andre var Kreftutstillinga som ble laget i forbindelse med tv-aksjonen og ble distribuert til alle fylker.

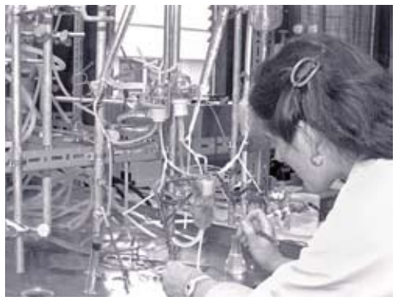

I 1988 mottok Rolf Seljelid Erna og Olav Aakres kreftpris. Fra v. Olav Aakre, Udir. Willy Haugli og Rolf Seljelid.

Medfys´ "hjerterigg" og professor Kirsti Ytrehus på Teoribygget.

I -93 arrangerte Leger mot atomvåpen en tegnekonkurranse blant skoleelever i Arkhangelsk og Troms og Finnmark. Her åpner Professor Jørgen Cohn utstillinga i Lysgården.

Interimsstyret for tannlegeutdanninga, som ble etablert i 2004. I midten leder Leif-Arne Heløe, til venstre daværende dekan Georg Sager.

Breivika

MH blir til: Bygg, reis deg!

I 1991 flyttet Fagområdet medisin fra Teoribygget og inn i MH-bygget i Breivika. Bildene viser historien fra MH-bygget fortsatt bare var på tegnebordet. Øverst til venstre ligger arkitekt Bull og stabler sine klosser. Vi ser også modellen av bygget, den første sprengningen og tilhørende pølsefest med blant annet Peter F. Hjort. Til slutt kunne bygget tas i bruk, og ca 280 feststemte var klare for innflyttings- og julefest. Plandirektør Unni Grøneng får velfortjente blomster av dekan Jarle Aarbakke.

Minneord Torstein Inge Bertelsen:

Forkjemperen for et universitet i Tromsø

Foto: Gunnar Graff

Professor, dr.med. Torstein Inge Bertelsen døde 23. februar d.å. etter kort tids sykeleie.

Han var født i Harstad 1. desember 1923. Etter avsluttet eksamen artium i 1943 startet han studier ved Universitetet i Oslo, ble arrestert av okkupasjonsmyndighetene 30. november samme år og sendt til Tyskland hvor han satt i forskjellige fangeleire inntil kapitulasjonen våren 1945.

Høsten 1945 ble han opptatt som medisinerstudent i Danmark og avla medisinsk embetseksamen i København i 1952 med innstilling. Her møtte han Ruth Ehlers som han giftet seg med i 1953 og de fikk tre barn.

Sin kliniske spesialisering, i øyesykdommer, fikk han i København og Oslo og i 1958 disputerte han for den medisinske doktorgrad ved Københavns universitet. I 1961 ble han utnevnt til professor i medisin (øyesykdommer) ved Universitetet i Bergen og overlege ved øyeavdelingen ved Haukeland sykehus som han ledet oppbyggingen av. Dette var hans arbeidsplass inntil pensjonering i 1993.

Ved universitetet og Haukeland sykehus hadde han sentrale oppgaver og var blant annet dekanus ved Det medisinske fakultet (1970-72), medlem av Haukeland sykehusstyre (1970-77) og formann for Universitetets planleggingskomité for nybygget på Haukeland sykehus (1970-82). Han hadde en rekke nasjonale og internasjonale oppdrag og æresbevisninger, bl.a. ridder av 1. klasse av Den Kgl. St. Olavs orden i 1988.

Hans innsats innen øyefaget og ved Universitetet i Bergen var formidabel og mangfoldig. Et eksempel er hans initiativ for årlig opptak av to samisktalende studenter ved legestudiet (han er eneste æresmedlem av Samisk legeforening i Norge).

I et samfunnsperspektiv vil likevel hans innsats for etableringen av Universitetet i Tromsø rage høyere. Som nordlending, som han i sitt sinn forble hele sitt liv, ble han tidlig opptatt av landsdelens dårlige helsetilbud, spesielt legedekningen og manglende stabilitet i legestillingene. Med bakgrunn i erfaringer fra sitt opprinnelige miljø mente han at det måtte være en sammenheng mellom oppvekststed, utdanningssted og senere bosted. I 1963 fikk han trykket den banebrytende artikkelen i Tidsskrift for den norske lægeforening: "Hvor kommer lægene fra og hvor blir de av". Arbeidet var basert på registrering av 2075 leger og påviste en klar sammenheng mellom føde, studie og arbeidssted. I artikkelen hevdet han at det finnes bare én løsning på Nord-Norges utilfredsstillende helsevesen: det må opprettes et medisinsk fakultet i Tromsø. Artikkelen er senere blitt stående som en klassiker i nasjonal og internasjonal universitetsdebatt. Ideen om et universitet i Tromsø ble først lansert av grosserer Hans A. Meyer, Mo i Rana i 1918, men arbeidet for et universitetet skjøt først fart etter Bertelsens banebrytende artikkel.

Med dette startet han sitt intensive arbeid for etableringen av et universitet i Tromsø, som han først avsluttet ved Stortingets vedtak av 28. mars 1968 om opprettelsen av Universitetet i Tromsø. I formelle fora gjorde han en betydelig innsats som medlem i Ruudkomiteen (1963-64): Komiteen til å utrede mulighetene for høgre undervisning og utvidet forskning i Tromsø. Hans nære vennskap med komiteens sekretær, Kristian Ottosen, også han Tromsøtilhenger og tidligere krigsfange, bidro til å få inn de gode formuleringene i komiteens innstilling.

Sin største og avgjørende kamp skjedde imidlertid i uformelle fora og ved å utnytte sitt kontaktnett, sine strategiske evner og sin personlige karisma. Landets helsemyndigheter var svært negative til tanken om en medisinsk skole i Tromsø. En var tvilende til Bertelsens "lakseteorem", det var for lite pasientgrunnlag, det ville bli en dårlig faglig utdanning etc. I de faglige miljøer gikk debatten høyt og jevnt over var en kritisk. Torstein Bertelsen innså tidlig at den konservative legestanden ville bli vanskelig å bekjempe og konsentrerte seg om de politiske prosessene og sine kontakter innen statsforvaltningen, bl.a. hadde han delt fangerom i Tyskland med statssekretær og senere byråsjef Enevald Skadsem i Kirke- og undervisningsdepartementet. Via sitt nettverk var han oppdatert om de politiske prosessene og kunne lettere prioritere og justere sine nye fremstøt. En rekke utplukkede politikere ble forsøkt påvirket og nøkkelpersoner i Nord-Norge, ikke minst i Tromsø, ble kontaktet og strategier lagt i fellesskap.

Som professor i Bergen var han i en uavhengig stilling til de sentrale helsemyndighetene i Oslo, og ved universitetet fikk han faglig støtte for tanken om et medisinsk fakultet i Tromsø. Ikke minst fra professor Erik Waaler som ble medlem av Brodalutvalget (1964) som skulle planlegge utbyggingen av medisinske læresteder i Norge. Sammen arbeidet de i spann for Tromsø. Den årelange kampen og den faglige motstanden fra landets medisinske autoriteter opphørte ikke før statsråd Kjell Bondevik fikk Regjeringen til å fremme forslaget i Stortinget i 1968.

I 1991 utga Torstein Bertelsen boken: "Kampen for et medisinsk fakultet i Tromsø". Boken dokumenterer prosessen med å få etablert Universitetet i Tromsø og det omfattende kildematerialet har han donert til universitetet. Som daværende dekanus ved Det medisinske fakultet var det en glede å være forslagsstiller til Bertelsens æresdoktorat ved UiT i 1993.

Torstein Bertelsen hadde med sin bakgrunn fra Nord-Norge en klar oppfatning om likeverd og urett i samfunnet og var spesielt opptatt av forholdene i Nord-Norge. Uredd som han var, gikk han inn i kampen for endringer på de arenaene han hadde muligheter for å nå frem, dvs. først og fremst innen helsesektoren og mot autoritetene som forvaltet den ene og sementerte sannhet. Ikke minst var han nødt til å ta oppgjør med sin egen fagforening og helseforvaltningen. Blant annet ga han i 1998 ut boken: "De skapte legemangelen", en dokumentasjon om norske myndigheters motstand mot norske studenter som ville ta legeutdanning i utlandet etter 1945.

Torstein Bertelsen var en markant personlighet og fryktet debattant. Som retoriker var han uten like, men alltid saklig, humørfylt, lun og han pakket inn sine synspunkter i underfundige formuleringer som ikke skapte unødig vondt i ettertid.

Selv hadde jeg gleden av å ha han som lærer i øyefaget under mine medisinstudier i Bergen på 1960-tallet. Hans forelesninger var populære, ikke bare fordi de var faglig glimrende, men også fordi de var krydret med anekdoter og personlige betraktninger som holdt studentenes konsentrasjon på topp. Innimellom skjeling og grå stær innviet han oss i en kamp for et likeverdig helsetilbud for alle nasjonens innbyggere som de fleste av oss først i ettertid har skjønt var historisk.

Universitetet i Tromsø og den nordnorske befolkningen er dypt takknemlig for Torstein Inge Bertelsens innsats for den landsdelen han forlot, men likevel alltid fortsatte å arbeide for.

Jarle Aarbakke,
rektor, Universitetet i Tromsø

Nye ledere ved instituttene

Det har skjedd flere endringer i instituttledelsene ved Med.fak. i løpet av den siste tiden.

Gunnar Graff

Noen har sluttet, mens andre endringer skyldes permisjoner og omrokkeringer. Noe som preger ansettelsesstrukturen er den forestående fusjonen med Høgskolen og at man på det nåværende tidspunkt ikke vet hvordan den nye organisasjonsmodellen vil bli seende ut. Det gjør at noen stillinger som i dag er vakante, ikke er lyst ut ennå, i påvente av at den fusjonerte organisasjonsmodellen skal bli klarlagt.

Instituttlederne er tilsatt på åremål. Fireårsperioden går ut neste sommer (sommeren 2009). Eventuelle utlysninger av disse stillingene vil ikke finne sted før etter at det er besluttet hvilken organisasjonsmodell universitetet velger etter fusjonen.

Slik ser det ut i dag i ledelsen ved de enkelte institutter ved Det medisinske fakultet:

IMB
Instituttleder: Bård Smedsrød.
Kontorsjef: Siv Richardsen (i permisjon til begynnelsen av desember). Kirsten P. Amundsen vikarierer i stillingen som kontorsjef.

IKM
Instituttleder: Svein Ivar Mellgren (ny-tilsatt fra mandag 26. mai)
Kontorsjef: Arvid Inge Paulsen, ny-tilsatt.
Paulsen kom fra stilling som kontorsjef ved Institutt for farmasi og overtok rundt midten av mai etter Synnøve Johnsen, som har vært vikar for Eilif Nilssen siden 2004. Nilssen har i mellomtiden hatt flere stillinger i fakultetsledelsen og er nå strategisk rådgiver i fakultetsdirektørens stab.

ISM
Instituttleder: Bjørn Straume
Kontorsjef: Anne Fismen (er i permisjon ut året).

IFA
Instituttleder: Thrina Loennechen.
Kontorsjef: Kristin Lagesen – konstituert ut 2008. Her avventer man fusjonsresultatet før man bestemmer seg for evt. utlysning. Kristin Lagesen går fra stilling som leder av Utdanningsseksjonen. Her er det tilsatt ny leder: Elin Skog, som først tiltrer for fullt 2. juni.

IKO:
Ingen endringer
Instituttleder: Harald Eriksen
Kontorsjef: Keth Wøhni

Fredelig verdensnyhet

Nettkurset Medical Peace Work er nå gratis tilgjengelig i hele verden takket være et internasjonalt samarbeid koordinert fra Tromsø.

Medical Peace Work ble lansert i mars, og er et nytenkende prosjekt som kombinerer helsearbeid med fredsarbeid og forebygging av vold. Kurset er blant annet velegnet for helsepersonell som skal arbeide for humanitære organisasjoner.

Kurset er det første i sitt slag i verden. Ny teknologi er brukt for å lage et kurs på sju moduler beregnet på leger, medisinerstudenter og helsepersonell uansett nasjonalitet og økonomiske ressurser. Man kan ta kurset via internett samtidig som de som ikke har tilgang på Internett, kan få hele kurset på en CD-ROM gratis. Etableringen av kurset har vært koordinert av Senter for internasjonal helse ved Det medisinske fakultet/Universitetssykehuset Nord-Norge. Kurset har blitt til ved hjelp av økonomisk støtte fra EU og i samarbeid med elleve partnere fra Norge, Tyskland, Nederland, Slovenia og Storbritannia.

Du kan lese mer om kurset under arkiv på uit.no/nyheter. Kurset har også egne nettsider, se www.medicalpeacework.org.

Skjærings for MH-bygg

Et foreløpig lite kjent tilbygg til MH-bygget er forsøkt reist de to siste par årene. Men så langt er det full skjæring i byggeprosjektet.

Gunnar Graff

Kort etter at MH-bygget sto ferdig i sin tid, ble det bygd en ny fløy mot sør, fra inngangen på vestsiden. Det var MH-1, del B. I over to år nå har et skjærepar forsøkt å bygge seg et tilholdssted like under taket på vestsiden av MH-bygget. Dette vil eventuelt kunne bli MH-1, del C.

Flittig har skjærene samlet nødvendige byggematerialer i form av kvister og fløyet dem opp til bjelkene oppunder taket. Men takbjelkene er glatte og nesten hver gang skjærene har prøvd å legge kvistene på plass, har de ramlet ned. Skjærene har forsøkt samtlige bjelker og stendere uten særlig hell.

Bakken foran MH-byggets vestfasade er dekket med kvister som skjærene i lang tid har forsøkt å bygge rede av, men uten hell. Her er en skjære fotografert i det den henter en kvist på bakken. Kort etter var kvisten tilbake på bakken igjen. Foto: Gunnar Graff

Skjærereiret oppunder taket på MH-bygget. Skjærene prøvde iherdig å bygge igjen mellom de to kvisthagene. Noen timer senere hadde alt rast ned. Foto: Gunnar Graff

Bakken foran MH-bygget er dekket av et lag av kvister som vitner om den store mislykkete innsatsen det flygende paret har lagt for dagen. Kvister fra byggeprosessen finnes også på alle balkongene på vestsiden av bygget.

Miljøbevisste?

Det sies at skjærer ikke plukker opp igjen kvister som faller i bakken. Men det er mulig at det akademiske miljøet, eller kanskje heller HMS-arbeidet som gjennomsyrer MH-bygget, har tilført skjærene et visst minimum av forståelse for gjenbruk. I alle fall er den ene av skjærene observert og fotografert under gjentatte hentinger av kvister på bakken utenfor balkongene. Sisyfosarbeid er vel en god betegnelse for slike håpløse foretak som å hente opp kvister som like etter detter ned igjen.

Sist fredag, litt over kl. sju om morgenen, var begge skjærene i full virksomhet med redebygging igjen, og det kunne se ut til at de omsider hadde funnet en måte å forankre kvistene på. Men da vi sjekket arbeidet ved 11-tiden, var alt borte, og skjærene var tilbake på samme elendige nivå som de har vært i over to år.

Til tross for den lange byggeperioden ser det altså dårlig ut for MH-1, del C. Foreløpig et ekte luftslott.

Vi håper MH, trinn II ikke vil lide samme skjebne…

Vi gratulerer:

Ansatte som fyller 50 og 60 år ved Det medisinske fakultet i juni, juli, august og september:

50 år:

Nordøy, Tone IKM 01.06
Johansen, Terje IMB 12.06
Klemetsrud, Trine IFA 14.06
Flo, Kari IKM 28.06
Sundsfjord, Arnfinn IMB 08.07
Bendiksen, Tove Irene IKM 13.08
Olsen, Knut Ole MF 25.08
Moens, Ugo Lionel IMB 28.09
Eilertsen, Tom Ivar MF 29.09

60 år:

Kerosuo, Ero N IKO 07.07
Florholmen, Jon IKM 22.07
Iversen, Bjørn-Kåre MF 25.07
Svensson, Birgit IKM 27.08